

De Skor, Vogelwerkgroep Texel 1994 no. 4

Inhoudsopgave :

Van de Redactie	: blz. 85
Secretariaat/Agenda	: blz. 86
De Leesmap	: blz. 87
Gierzwaluwen de Waal	: blz. 90
Texelse Zilvermeeuwen, deel 5	: blz. 91
Wadvogeltelling jan. '94	: blz. 95
Korverskooi, deel 1	: blz. 97
Korverskooi, deel 2	: blz. 103
Nestkasttellingen 1994	: blz. 106
Broedvogels in de Dennen	: blz. 109
Waarnemingen	: blz. 122

DE SKOR

Vogelwerkgroep Texel 1994 nummer 4
jaargang 13

Voorzitter

Bob Loos, Bernhardlaan 60, 1791 CG Den Burg, 02220-15757

Algemeen Secretaris

Cor Smit, Hogereind 23, 1793 AD De Waal, 02220-14600

Peningmeester

Hans Witte, Waalderstraat 49, 1791 EB Den Burg, 02220-15654

Natuurhistorisch Secretaris

Adriaan Dijkse, Rommelpot 7, 1797 RN Den Hoorn, 02220-19231

Excursies en Lezingen

Willem Witte, De Zes 8, 1791 EX Den Burg, 02220-13128

Waarnemingen

Adriaan Dijkse, Rommelpot 7, 1797 RN Den Hoorn, 02220-19231

Redactie

Hannes Milder, De Ruyterstraat 122, 1792 AP Oudeschild, 02220-12944

Christof Zijm, Wagemakerstraat 20, 1791 EK Den Burg, 02220-13796

Mart Zijm, Wagemakerstraat 20, 1791 EK Den Burg, 02220-13796

**ONS ADRES IS: VOGELWERK GROEP TEXEL
POSTBUS 45
1790 AA DEN BURG**

Rabobankrekening: 36.25.69.495, gironr. van deze bank 87548

Uiterste inzenddata van uw kopij voor de Skor:

- 1 februari
- 1 april
- 1 juni
- 1 september
- 1 november

DE SKOR, VAN DE REDAKTIE

Na een erg magere Skor nr. 3 verschijnt er nu een hele dikke. In verband met vakanties lukte het niet om in beide nummers een evenwichtige verdeling van de kopij aan te brengen, zodat Dick's aflevering over de resultaten van het Korverskooi-project en Cor zijn artikel over de Wadvogeltelling pas nu verschijnen. Jammer, dat we deze artikelen niet eerder konden publiceren, want nu komen we boven de randvoorwaarde van 40 pagina's uit. Het nieten gaat dan n.l. minder goed. Gezien de samenstelling (een veelvoud van 4 pagina's per Skor) en de aard van de artikelen bleek het ook niet zinvol om veel naar de volgende Skor door te verschuiven.

De vervolgsérie over de Texelse Zilvermeeuwen is weer verschenen en zoals u in dit artikel van Lieuwe zult lezen komen er nog meer. Lieuwe ringde zoals was te verwachten dit jaar zijn 10.000 ste zilvermeeuw, een unieke prestatie! Interessant is misschien ook de vraag: dragen suppleties bij aan een gunstig broedresultaat van meeuwen! Het voedselaanbod is dan gedurende de broedtijd nabij de kolonies optimaal. Misschien is dit eerdaags bij het onderzoek op te merken aan eventuele pieken?

Naast zijn rubriek waarnemingen heeft Adriaan deze keer ondanks de te warme zomerdagen zijn best gedaan om een artikel over de broedvogels van de Dennen te schrijven met daarbij (na jarenlange ervaring) zijn visie op het huidige en toekomstige beheer van de Dennen. Hopelijk lezen de plannenmakers dit artikel ook goed!

De inventarisatie van broedvogels in Den Burg zit erop. We zijn benieuwd naar het resultaat in vergelijking met de vorige telling en in vergelijking met vroegere S.B.B.-tellingen (lees Van De Redactie in Skor nr. 3 van dit jaar). Hoewel een klein deel van Den Burg niet geteld schijnt te zijn, hopen we toch op een artikeltje van Hans! Trouwens een ieder is welkom met een stukje! Tellingen, waarnemingen, zomaar een verhaaltje over een belevens in de natuur, ideeën, een verslag van een door de V.W.G. georganiseerde excursie, enz., enz. .... We houden ons zeer aanbevolen!!!

DE SKOR, VAN HET SECRETARIAAT

AGENDA

Zaterdagochtend, 24 september wordt een Groene Route excursie gehouden bij de Geul/Mokbaai. De vogeltrek is dan in volle gang, dus de kans is zeer groot, dat tijdens de excursie nogal wat soorten zullen worden aangetroffen.

Aanvang excursie: 9.30 uur.

Vertrekpunt: het parkeerterrein aan de Mokweg.

De al eerder aangekondigde excursie naar de zwarte sterntrek nabij Den Oever is komen te vervallen. Mogelijk krijgen we volgend jaar nog eens een kans.

Op 8 oktober wordt een zeevogeldag georganiseerd in het NIOZ-gebouw door de Nederlandse Ornithologische Unie. De aanvang is om 10.30 uur. De zaal is al open om 9.45 uur. Iedereen is welkom!

Op 9 oktober organiseert Cor weer een Wadvogeltelling. De tellers zullen weer via de normale procedure worden benaderd en geïnformeerd.

In Skor nr. 2 deed Richard Klein een oproep om gevonden braakballen van muizeneters aan hem te leveren en/of vindplaatsen van braakballen aan hem door te geven. Het betrof een onderzoek naar de status van de aardmuis op Texel. Het ging met name om de omgeving van de Westermient. Als u hem verder kunt helpen neem dan contact op met Richard Klein, telefoon 14199 of 69536.

Willem Witte

DE LEESMAP

Boomblad 6-3, tijdschrift van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek heeft korte artikelen over de relatie tussen landinrichtingsplannen en Boomkickers, actieve bestrijding van lepziekte ("absoluut noodzakelijk"), recreatie in Brabant, het gebruik van inlands hardhout voor het maken van rijdsdammen, landbouw en het herstel van beekdalen en wetenswaardigheden op het gebied van bosbouw en parkaanleg. Ex-staatssecretaris Gabor blijkt in zijn nadagen nog een resistente lep te hebben geplant. Waarschijnlijk één van de belangrijkste beleidsdaden van de goede man.

Ficedula 23-2, kwartaalblad van de Twentse Vogelwerkgroep biedt verslagen over een broedvogelinventarisatie op de Duivelshof, een samenvatting van waarnemingen van de Kruisbek in Twente (en in 1993 in het bijzonder), wetenswaardigheden over een gehalsbandmerkte Kleine Zwaan (geringd in noord Rusland, met terugmeldingen uit Estland, Limburg, Frankrijk, Denemarken, het Nederrijng gebied, Flevoland en nu dus ook Twente), waarnemingen in de Oelemars (helaas zonder de vermelding wat dit is en waar het ligt) en een verhaal over de uiterlijkheden van een Kuifduiker.

De Gierzwaluw 32-1, tijdschrift van de Vogelwerkgroep Amsterdam, bericht over een paar broedende Futen bij een woonboot in Amsterdam, oplossingen voor woningnoodproblemen van Gierzwaluwen in de oude binnenstad en een broedvogelonderzoek op een geleidelijk aan dichtgroeïend gebied bij Halfweg in de periode 1982-93 (met een explosie van broedgevallen van de Winterkoning).

De Grauwe Gors 22-2, kwartaalblad van de Vereniging Avifauna Groningen heeft artikelen over koloniebroedvogels in Groningen in 1993 (met inventarisatiegegevens van de Kluut, plevieren, meeuwen en sterns), een Huizwaluweninventarisatie en watervogeltellingen rond het Foxholstermeer.

De Grutter 18-3, tweemaandelijks tijdschrift van de Vogelbeschermingswacht Zaanstreek biedt, zoals wel vaker, weer een uitvoerig overzicht van wat er allemaal in de krant heeft gestaan. Toch telt deze vereniging 330 leden.

Meerkoet 1994-1, kwartaalblad van de Natuur- en Milieufederatie Wierhaven heeft een informatief artikel over ganzen en helikopters in de Wieringermeer (dat ook in de Graspieper heeft gestaan), een verhaal over het mogelijk broeden van Aalscholvers in het Robbenoordbos en de verheugende mededeling dat er geen grote recreatiehaven mag worden aangelegd in een nog niet veilig gesteld stukje natuurgebied ten zuiden van Den Oever.

Noordhollands Landschap 21-2. Kwartaalblad van de Stichting Het Noordhollands Landschap gaat in op de overgang van het Balgzand van Vogelbescherming naar het Noordhollands Landschap en heeft een verhaal over duinkonijnen. Amsterdam blijkt 2 soorten korfmossels rijker te zijn. Deze hadden zich gevestigd op autowrakken die werden opgebaggerd uit het Amsterdam-Rijnkanaal. Een leuk voorbeeld van "de natuur" in Amsterdam.

Nos Oiseaux 42-6, steeds glossy-er wordend tijdschrift van de Zwitserse "Société Romande pour l'Etude et la Protection des Oiseaux" heeft deze keer veel kleurenfoto's. Artikelen over een broedgeval van Steenarenden in de Franse Alpen (met 4 jonkies en 2 heel vage foto's), een broedgeval van de Zwarte Ooievaar in het departement Cher in Frankrijk op 10 meter en 20 cm boven de grond (met een verhelderende tekening van de boom waarin zich dit afspeelde), een waarneming van een Woestijn-tapuit in Zwitserland (met leuke foto's!), de snavelkleur van Noordse Sterns op het meer van Genève! (ook met leuke foto's), en een uitvoerig verhaal over de ontwikkeling van de stand van de Blauwe Reiger en Purperreiger in de Camargue (opnieuw met veel couleuren-foto's). Een aanwinst voor onze collectie, deze Nos Oiseaux. Toch vraag ik me af: hebben ze in Frankrijk geen vogeltijdschrift?

De Steenloper 62, periodiek van de Vogelwerkgroep Den Helder meldt dat de bestuursleden naar een bijscholingscursus zijn gestuurd. Verder info over zeetrekellingen in Den Helder, afgelezen ringen en kleurringen (en de herkomst van de vogels die er aan vast zaten) en een verhaal over de Biebzra moerassen in Polen. In nummer 63 een overzicht van de

alle soorten die door leden van de Vogelwerkgroep Den Helder sinds 1982 zijn gezien (echt waar) en een overzicht van de resultaten van 10 jaar inventariseren in Mariendal. Helaas staat ook hier weer nergens waar dit is, het zou een stuk Den Helder kunnen zijn.

De Tringiaan 17-2, tweemaandelijks tijdschrift van de Vogelwerkgroep Schagen bericht over de resultaten van een watervogeltelling in de Schagerkogge, een stookolie-slachtoffer-telling en enkele kaartjes met de verspreiding van zangposten van enkele lokale broedvogels.

Verder ontvingen we het rapport "Het beheer van bos en natuur op Texel in 1993", een uitgave van Staatsbosbeheer Noord-Holland Noord. Hierin een verhaal over het Mokslootproject en de verrassende mededeling dat de meeuwenstand op Texel niet stijgt (en op sommige plaatsen zelfs daalt). Een verrassende ontwikkeling omdat elders in Noord-Holland uitvoerige plundering van meeuwenkolonies door Vossen heeft plaatsgevonden en je zou kunnen verwachten dat er daardoor meeuwen richting Texel verkassen.

Ook ontvangen: het Soortbeschermingsplan Lepelaar, waarover heeft al veel in de Texelse Courant gestaan, en het Jaarverslag van SOVON over 1993. Hierin vinden we een aardig overzicht over de stand van zaken met betrekking tot de lopende projecten en de nodige nieuwtjes (b.v. 140 paren Grote Sterns op de Boschplaat op Terschelling).

Recent uitgekomen is de eerste Nieuwsbrief van de Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (de SVN). Uit de aanhef wordt duidelijk dat de SVN zich meer wil profileren als regionale vogelbeschermingsorganisatie. De nieuwsbrief geeft een overzicht van alle aandachtsvelden (variërend van bollenteelt tot bestemmingsplannen, natuurvriendelijke maatregelen en lobby-werk), wat kranteninfo en wat stukjes uit de Staatscourant. Minpuntje: men vindt de Nijlgans een interessante vogelsoort en een actief beleid om deze soort te bestrijden is niet nodig.

Alle genoemde tijdschriften en rapporten worden weer opgenomen in de leesmap. Hierop kunt U intekenen bij Rita Hin-Bakker, tel. 15350.

CJS

GIERZWALUWEN IN DE WAAL

Gierzwaluwen staan bekend als stadsvogels. Dat komt omdat ze van origine in rotsspleten broeden, ze zich daarna een beetje vergist hebben en nu dakpannen voor rotsspleten aanzien. Omdat grote steden nu eenmaal meer dakpannen hebben dan dorpen zijn ze vervolgens stadsvogels geworden. Uit de verspreidingskaart van de Gierzwaluw (in de SOVON broedvogelatlas uit 1979) blijkt echter dat de soort in de jaren 1973-77 in het geheel niet aanwezig was op één van de Nederlandse waddeneilanden. Een inventarisatie van de broedvogels van alle waddeneilanden leert dat er in Duitsland en Denemarken ook maar weinig eilanden zijn waar regelmatig Gierzwaluwen hebben gebroed. Alleen op het Duitse eiland Föhr is dit het geval. Er deugt dus iets niet voor Gierzwaluwen op waddeneilanden. Dat kunnen de dakpannen zijn maar het zou ook kunnen dat de vliegjes en de mugjes voor de snavels worden weggeblazen en dat de afwezigheid van Gierzwaluwen dus iets met het voedsel te maken heeft.

In de afgelopen jaren is de Gierzwaluw een vaste broedvogel geworden in Den Burg. Dit is, voor zover mij bekend, echter de enige plaats op Texel waar broedgevallen zijn geconstateerd. Texel Vogeleiland (Dijksen en Dijksen 1977) vermelden ook broedgevallen in Oosterend (aan het begin van deze eeuw) en De Cocksdorp (1962). Nu dus alleen nog maar in Den Burg. Maar zo hoort dat ook. Den Burg is tenslotte de enige echte stad op Texel. Echter..... Vorig jaar was het me al opgevallen dat er regelmatig Gierzwaluwen rond de kerk van het kleinste dorp op Texel rondvlogen. Dit jaar was dat weer het geval. Het duurde tot de jaarlijkse ringsteekwedstrijd dat er meer duidelijkheid kwam over het broeden van de soort in De Waal. Omdat er niet steeds van die knollen langs komen hollen kijk je ook wel eens naar wat anders. Door het publiek (in dit geval Ans Maas) werd toen gezien dat er in ieder geval één spleet tussen de dakpannen van het Wagenmuseum door Gierzwaluwen werd gebruikt. Eind juni/begin juli zag ik 's avonds regelmatig 7-8 vogels boven het dorp rondscheren. Dit betekent dus zeer waarschijnlijk dat er meer dan één paar heeft gebroed. Rekening houdend met het feit dat er ook jonkies tussen hebben gevlogen ligt het voor de hand om te veronderstellen dat er in 1994 2-3 paren Gierzwaluwen in De Waal hebben gebroed.

Dank aan Corrie Boon voor het doorspelen van informatie.

Cor Smit

TEXELSE ZILVERMEEUWEN (deel 5)

De vorige aflevering is al weer geruime tijd geleden geplaatst. De vertraging werd veroorzaakt doordat ik het afgelopen voorjaar weer 3 maanden in de Texelse duinen heb rondgelopen en natuurlijk niet aan enig schrijfwerk ben toegekomen. Dit jaar ringde ik dus ook mijn 10.000ste Zilvermeeuw. Met kleurringen: aan de linkerpoot Wit G, aan de rechterpoot Rood L. Ieder die deze meeuw ziet wordt verzocht dat door te geven aan Arie Spaans. Het adres (postzegel niet nodig) is veranderd. Nu: IBN-DLO Antwoordnr. 313, 6700 WB Wageningen. Dat geldt natuurlijk voor alle gekleurde Zilvermeeuwen.

Op de strekdammen aan het strand zijn de meeuwen vaak mooi te bekijken op kleurringen. Van de 315 in '86, '87 en '88 in de Westerdunen gekleurde meeuwen (links geel; rechts groen) zie ik elk jaar ook wel enkele terug in de kolonie als broedvogel.

Even iets anders. Een aantal V.W.G.-leden heeft wel eens een in de Westerdunen met normale Vogeltrekstationringen geringde meeuw teruggevonden. De laatste tijd kan het daarbij voorkomen, dat als ringplaats dan Staatsbossen op het formulier staat. Nu broedden de Zilvermeeuwen, naar mijn weten daar alleen in de vijftiger jaren, toen veel eieren werden geraapt, als 'bestrijdingsactie.'

Nu bij de ringcentrale alles is gecomputeriseerd, wordt echter voor de plaatsaanduiding meestal gebruik gemaakt van de zgn. Amersfoort-coördinaten. Dat is een fijnmazig raster, aangeduid met 3 cijfers voor horizontale en verticale lijnen. De meeuwenkolonie van de Westerdunen ligt bijvoorbeeld in het vak 110564. Echter ook een stukje van het bos ligt daarin. Daar heb ik ook wel eens vogels geringd. Voor het uitprinten van de terugmeldingen zoekt de Ringcentralecomputer alfabetisch de naam bij het vak 110564 en komt dan natuurlijk eerst Staatsbossen tegen. Vandaar. Alle verandering is dus geen verbetering! Echter doordat nu ook veel terugmeldingen op diskette worden ingestuurd, heeft de Ringcentrale een grote inhaalmanoeuvre kunnen uitvoeren m.b.t. teruggemelde Zilvermeeuwen. In deel 1 vermeldde ik dat ik van 9.805 geringde Zilvermeeuwen, 1.367 terugmeldingen kreeg. Ik kreeg daar in het voorjaar een kleine 700 (!) bij.

Die heb ik nog niet kunnen verwerken in het totaaloverzicht. Bij deze terugmeldingen zitten er ook vele van meeuwen die regelmatig op dezelfde locatie werden afgelezen, soms dagen achtereenvolgend.

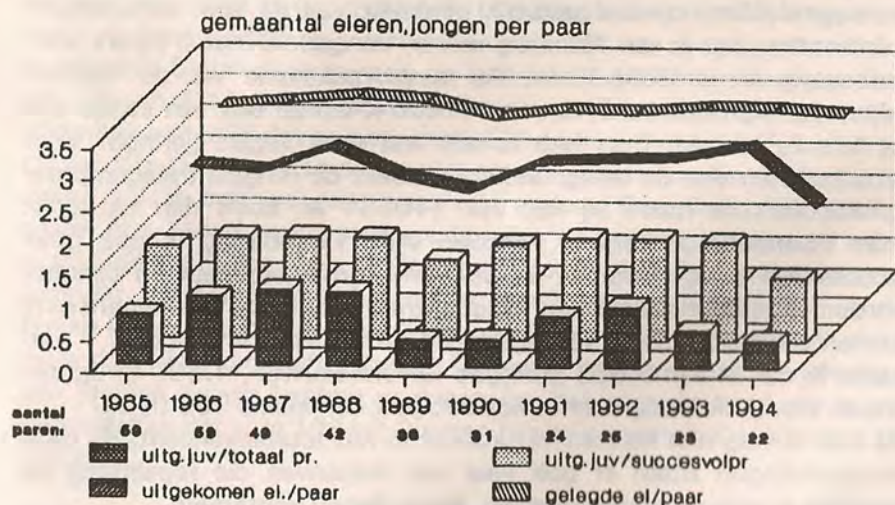
Van elke dag komt er dan een terugmeldingsformulier. Het overgrote deel van deze terugmeldingen komt van Bert Winters van de vuilstort-

plaats bij Medemblik. T.z.t. schrijven we wellicht een artikel over bijvoorbeeld, het belang van deze plaats voor de Texelse (Westerduinen) meeuwen. Dit verhaal gaat nu dus verder over de 1.367 meldingen, waar we ook mee begonnen.

D.w.z. we gaan daarmee verder in de volgende aflevering. Nu wil ik het even hebben over het afgelopen broedseizoen, in vergelijking met andere jaren. Ik heb n.l. de afgelopen 10 broedseizoenen in steeds het zelfde proefvak, het broedsucces (vrij) exact kunnen vaststellen. Dit was het laatste jaar dat ik dat doe. Het wordt te tijdrovend, ondermeer omdat ik hetzelfde deed in het kolonietje Kleine Mantelmeeuwen in de Westerduinen. Daarin groeide het aantal paren van 12 in 1985 tot 95 dit jaar. Om de dag de nesten, jongen, etc. contrôleren kost tijd! Ik ga nu e.e.a. uitwerken en hier in de Skor nu een voorproefje.

Het proefvlak werd dus gedurende het gehele seizoen in principe om de dag bezocht. Dan werden nesten gemarkeerd, eieren gemerkt, jongen meteen na het uitkomen geringd; in enkele jaren zijn ook de eieren gemeten.

Broedsucces ZILVERMEEUW Westerduinen, Texel

In de fig. op de vorige bladzijde staan een aantal gevonden grootheden voor alle 10 jaren afgebeeld: 1. het aantal paren. 2. het gemiddeld aantal eieren per legsel/per paar. 3. het gemiddeld aantal eieren/legsel dat na het broeden een kuiken opleverde. 4. het gemiddeld aantal jongen per succesvol paar dat vliegvlug werd. 5. het gemiddeld aantal jongen van alle paren dat vliegvlug werd. Uiteraard zijn er nog veel meer gegevens uit de contrôles te destilleren, zoals de datum van het eerste ei, de kansen van eerst- en laatst geboren kuikens, de kansen van kuikens uit vroege en late legfels; de kansen van kuikens uit grote en kleine eieren, etc. Maar laten we ons tot de grafiek beperken.

Zoals we zien, broedden er in de eerste 5 jaren bijna twee keer zoveel meeuwen in het proefvak dan in de tweede 5 jaar. Dat kan interessante gegevens opleveren over broedsucces bij veranderende dichtheden. De gemiddelde legselgrootte varieerde van 2.6 tot 2.91. Daarbij moet vermeld worden dat dit exclusief vervollegsels zijn, voor zover dat mogelijk was om vast te stellen. Een pas gelegd ei kan ook al verdwenen zijn vóór de volgende contrôle, zodat de werkelijke legselgrootte een fractie hoger kan liggen.

Er is geen echt verschil tussen de gem. legselgrootte van de eerste 5 jaar en de tweede (resp. 2.79 en 2.75). Dat is er wel als we naar het aantal eieren dat uitkomt kijken. Er worden nesten geroofd, vaak door soortgenoten maar ook door predatoren (soms slechts 1 ei, soms geheel); er worden nesten verlaten (één van de ouders dood?); er zijn onbevuchte eieren (dat varieert van enkele procenten tot bijna 14 % in 1989!). Gemiddeld per paar gaat het met een half ei mis, gedurende het leggen en broeden. In de eerste periode was dat 0.62, tegen 0.47 in de tweede. Die periode in het broedproces lijkt dus aanmerkelijk beter te gaan bij lagere dichtheden. Maar of dit een significant verschil is moet nog worden uitgerekend.

Kijken we nu naar het gemiddelde aantal jongen van alle paren dat vliegvlug wordt. Daarbij zijn niet de paren die wel een territorium hadden en een nest bouwden, maar nooit een ei wisten te produceren (dit jaar heeft een meeuw zelfs weken op een leeg nest zitten 'broeden'!). Elk jaar zijn er 4 of 5 zulke paren in het proefvak. Een aantal jongen dat zeker vliegvlug geworden was, is later (Augustus) in het zelfde seizoen dood gevonden in het proefvlak. Kennelijk zijn ze, toen ze voelden niet op eigen benen te kunnen staan, terug gegaan naar de plek waar pa en moe ze gedurende de eerste 6 weken van hun leven zo lekker gevoerd hadden. Deze zijn bij de berekeningen wel als vliegvlug geworden beschouwd! Over de 10 jaar was het

gem. 0.79 vliegvlug jong per paar met in de eerste periode 0.94 en in de tweede 0.65. Uiteindelijk lijkt het eindresultaat bij lage dichtheden dus minder te zijn. Het is natuurlijk ook niet echt zeker of dit met de dichtheid te maken heeft. Misschien is het broedsucces in gebieden met gelijk gebleven dichtheden ook wel afgenomen! Dit jaar was het slechtste tot nog toe met maar 0.45 vliegvlug jong per paar.

Dat kan nog iets slechter worden omdat de gegevens van de laatste controles mij nog niet hebben bereikt. Tijdens het broeden zijn nogal wat nesten gepreedeerd. Vermoedelijk door e.o.a. roofdiertje.

Ook 1989 was een slecht jaar en de grafiek bekijkend lijkt het of er een relatie bestaat tussen het aantal uitgekomen eieren en het aantal jongen dat het vliegvlugge stadium haalt.

Kijken we tenslotte eens naar de laatste categorie in de grafiek, het gemiddelde aantal jongen per succesvol paar. Per paar dat dus minstens 1 jong vliegvlug kreeg (dat aantal wisselt per jaar tussen de 40 en 60% van het totaal). Een enkel paar brengt 3 jongen groot, de meeste slechts 1, zodat het gemiddelde over 10 jaar uitkomt op 1.47. Er is nauwelijks verschil tussen de eerste 5 jaar en de tweede: resp. 1.49 en 1.47. Ook hier is dit jaar de uitschieter met slechts gemiddeld 1.0 jong per paar! E.e.a. wordt nog interessanter als we deze cijfers vergelijken met die van de Kleine Mantelmeeuw. Die laatste scoort beter op alle fronten: minder geroofde eieren, minder onbevuchte eieren, dus meer vliegvlugge jongen tot gemiddeld 1.5 per paar van het totaal aantal paren! Hier is trouwens het broedsucces (met het stijgen van de dichtheid) gedurende de laatste jaren ook afgenomen. Maar genoeg over het broeden, volgende aflevering verder over de geringde Zilvermeeuwen!

Lieuwe Dijkse

Tembien Health Programme

c/o REST* P.O. BOX 20

Makele

Ethiopië

DE WADVOGELTELLING VAN 23 JANUARI 1994

Op zondag 23 januari gebeurde het ongelooflijke. Er was een wadvogeltelling gepland in de middag, wat een uitzondering is. Normaliter wordt er op Texel namelijk altijd in de morgen geteld. Nu dus eens een keer niet. En het effect was geweldig! De weergoden waren absoluut niet ingespeeld op deze truc. Het resultaat: een telling bij mooi weer en een groot aantal vogels!!!!

De dag begon zoals een teldag op Texel zo vaak begint: het regende pijpenstelen. Maar rond de middag klaarde het op, en al spoedig was er sprake van een zonovergoten Texel. Wind was er volop, zo'n 7-8 B uit ZW maar bij een temperatuur van 8 graden en een zeer goed zicht was er sprake van relatief zeer gunstige weersomstandigheden. Er waren wel enkele andere problemen. Er kon namelijk niet op het strand worden geteld. Dat lag vol met de beruchte zakjes landbouwgif en was door de politie afgesloten. Het strand en de Hors konden daarom pas een week later, op 30 januari, worden geteld. Hierdoor bestaat de mogelijkheid dat vooral het aantal meeuwen zal afwijken van het werkelijk aanwezige aantal. Ten tijde van de telling was er bovendien onrust op de Hors en op de Razende Bol. Daar waren namelijk opruimploegen bezig om zakjes te zoeken. Deze onrust was er waarschijnlijk de oorzaak van dat de tellers van de Mokbaai tot hun grote verbazing over het Marsdiep duizenden steltlopers de Waddenzee binnen zagen vliegen, zonder dat ze konden zien waar die vandaan kwamen. Een paar honderd van deze vogels doken de Mokbaai zelf binnen. Het waren grotendeels Rosse Grutto's plus nog wat Kanoetstrandlopers. Verreweg de meeste vogels vlogen echter door naar het noorden maar het is niet bekend of ze ergens anders alsnog zijn geteld.

Ook zonder??? deze vogels mag het totaalaantal van deze telling er zijn. Er werden ruim 106.000 watervogels geteld, een hoge score voor Texel. Soorten die boven de 10.000 reikten waren de Smient, Scholekster, Kanoetstrandloper (20.300), Wulp en Zilvermeeuw, maar ook de aantallen Rotganzen (7900), Wilde Eenden (3800) en Stormmeeuwen belandden in de categorie "aanzienlijk". De aantallen Kieviten waren, evenals in november, nog steeds heel laag, terwijl de Goudplevier al weer aardig in aantal was toegenomen. Ter vergelijking heb ik van enkele soorten de november en januari-gegevens eens naast elkaar gezet, plus de gemiddelde aantallen voor januari uit de periode 1980-90.

Soort	Gemiddelde 1980-90	November 1993	Januari 1994
Bergeend	1600	1683	658
Smient	13800	13205	14084
Scholekster	10800	7052	13708
Goudplevier	1200	443	1675
Kievit	1400	693	252
Wulp	4600	6277	11124
Kokmeeuw	1200	2184	1888
Stormmeeuw	3400	1998	5096
Zilvermeeuw	8300	4594	13262

Opvallend bij deze telling waren de naar verhouding grote aantallen van de Grauwe Gans (658), Wulp, Drieteenmeeuw (252) en Zilvermeeuw, de geringe aantallen Bergeenden en het GEHEEL ontbreken van de Kleine Zwaan. Opvallende verschijningen waren bovendien de 320 Brilduikers op het Marsdiep langs de Prins Hendrikpolder, de 42 (IJslandse) Grutto's in de Mokbaai en de 550 Steenlopers in de Hemmer. De aantallen overwinterende Grutto's in de Mokbaai vertonen in de laatste paar jaren een stijgende lijn die zich bij deze telling wel heel duidelijk manifesteerde. Misschien heeft de aanwezigheid van de Steenlopers in de Hemmer wat te maken met het wat vochtige weer van de laatste tijd. Het zou voor met name voor deze soort goede foerageerplekken kunnen hebben opgeleverd.

Dank aan de enthousiastelingen die aan deze telling meewerkten: Cees Boot, Gerrit Boot, Rob Buitenweg, Jan van Dijk, Adriaan Dijkse, Jan Driehuis, Henk Hin, Bob Loos, Gerard Nieuwland, Hidde Nieuwland, Dick Schermer, Cor Smit, Erik van der Spek, Gerrit Visch, Henk Wijsman, George Wintermans, Giel Witte, Hans Witte, Marco Witte en Willem Witte.

Cor Smit

RINGSTATION KORVERSKOOI - 1

Onder deze nieuwe rubriek wil ik namens de ringersgroep verslag doen van activiteiten, ervaringen, resultaten, terugmeldingen en ontwikkelingen rond de ringactiviteiten. Nu het ringwerk in de Korverskooi na de jaarvergadering onderdeel van de Vogelwerkgroep is geworden is dit eigenlijk vanzelfsprekend.

Herfsttrek 1993.

In Skor nr. 5 van 1993 schreef ik dat het overzicht van de vangsten in de volgende Skor gepubliceerd zou worden. We zijn nu 3 Skorren verder; vandaar dit wat oude overzicht. Dit overzicht heeft trouwens ook in de jaarvergadering gecirculeerd.

JAARSTAAT KORVERSKOOI 1993.

	gevangen	geringd	eigen terugmeldingen
Wintertaling	6		6
Wilde Eend	1		1
Sperwer	5	5	
Torenvalk	1	1	
Waterhoen	1	1	
Meerkoet	1		1
Houtsnip	5	5	
Houtduif	1	1	
Turkse Tortel	22	20	2
Ransuil	3	2	1
Winterkoning	73	44	29
Heggemus	80	53	27
Roodborst	168	132	36
Gekr. Roodst.	7	7	
Beflijster	2	2	
Zanglijster	93	92	1
Koperwiek	65	65	
Bosrietzanger	1	1	
Kl. Karekiet	3	3	
Grasmus	4	4	

vervolg	gevangen	geringd	eigen terugmeldingen
Tuinfluter	21	19	2
Zwartkop	60	56	4
Tjiftjaf	25	22	3
Fitis	35	35	
Goudhaantje	111	99	12
Vuurgoudhaantje	4	4	
Gr. Vliegenvanger	1	1	
Pimpelmees	37	21	16
Koolmees	157	60	97
Taigaboomkruiper	1	1	
Vlaamse Gaai	3	1	
Ekster	5	5	
Ringmus	2	2	
Vink	44	32	12
Keep	22	19	3
Putter	1	1	
Sijs	22	21	1
Kleine Barmsijs	1	1	
Appelvink	1	1	
TOTAAL	1825	1266	559

De meeste vogels werden gevangen in de mistnetten, waarvan we ongeveer 150 meter uit hadden staan. Het aandeel van de Helgolandval was niet zo groot (naar schatting 30 % van de totale vangst). Vooral lijsterachtigen, roodborsten, ransuil, houtduif en de kraaiachtigen werden hier gevangen. Ook enkele kepen en vinken (maar zeker minder dan voorgaande jaren) en de inmiddels befaamde appelvink werden daar bemachtigd. De kleinere vogels werden voornamelijk in de mistnetten gevangen. De mistnetten in de boomgaard waren ook goed voor heel wat merels.

In de tweede tabel staan de eigen terugvangsten. De terugvangsten van elders zijn nog niet verwerkt. Opvallend zijn de hoge aantallen teruggevangen merels en koolmezen. In tegenstelling tot de merels sjezen de koperwieken en zanglijsters gelijk door. Het lijkt mij interessant om na te gaan op welke wijze de verspreiding (dispersie) van merels zich in en rond de Korverskooi in de Herfstmaanden volstrekt. Bijzonder was tevens de vangst van een taigaboomkruiper. De terugmeldingen van wintertalingen, wilde eend en meerkoet zijn gemeld via de kooiker.

Conditie van de Helgolandval.

Eigenlijk ligt de Helgolandval te veel verscholen in het kooibos. Gezien het geringde percentage vogels zou dit verbeterd kunnen worden door het braamstruweel voor de ingang op te ruimen.

In de zomer na het broedseizoen willen we dat met enkele mensen gaan opruimen. Ook zijn wat herstelwerkzaamheden in de fuik nodig. Met de sneeuwval van de winter waren we er vlot bij.

CES-Project.

Het vogeltrekstation Heteren promoot op dit moment het CES-project voor ringgroepen. CES staat voor Constant Effort Sites en houdt in dat je op de zelfde wijze gedurende jaren de broedvogelstand in een terrein in de gaten houdt. Dit houdt in dat je één maal in een 10-daagse periode in het voorjaar en de zomer vogels probeert te vangen onder dezelfde condities.

Het doel is om individuele vogels gedurende het broedseizoen te volgen op een aantal aspecten. Te denken valt aan broedsucces, broedcondities, sterfte onder uitgevlogen jongen e.d.

De gevangen vogels worden gemeten: altijd gewicht, vleugellengte en het loopbeen (tarsus). Het meten van het loopbeen schijnt iets te zeggen over de groei tijdens de nestelfase.

De tarsus is het bot wat bij jonge vogels het eerst is uitgegroeid.

Bij mindere condities zal dat bot gemiddeld kleiner zijn.

De groei van de veren van de vleugel kunnen mogelijk iets zeggen over de opgroefase. Het gewicht zegt mogelijk iets over de condities op het vangmoment.

Het CES-vangen beperkt zich in Nederland tot moerasgebieden en struweelgebieden. Met dit project probeert men aan te sluiten bij het bij het grotere publiek beter bekende BMP-project van SOVON (Broedvogel Monitoring Project). Het verschil hierin is dat BMP zich richt op vogelpopulaties en CES op vogelindividuen.

Ons aandeel in CES.

Het leek ons als ringgroep goed om met dit project mee te doen. Door deze wijze van werken krijg je ook meer gegevens boven tafel, die iets bij kunnen dragen aan de bescherming van soorten.

Van de winter zijn Piet Duiven en ondergetekende naar Heteren geweest voor een eerste oriëntatie op dit project. Elders in het land was

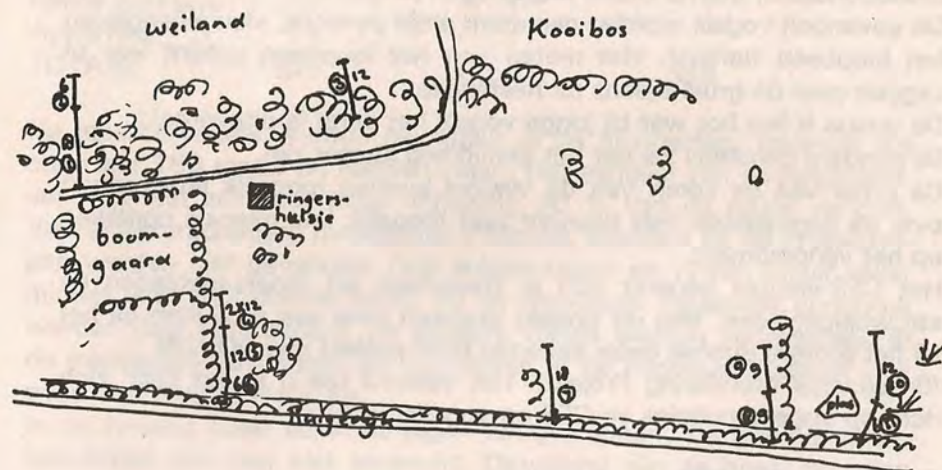
al een jaar (of soms nog langer) geëxperimenteerd met deze gestandariseerde wijze van ringen. Met wat twijfels (moet je vogels vangen in het broedseizoen en is het gebied rond de Korverskooi wel geschikt) en een afspraak met de coördinator in de persoon van Jan Nap zijn we thuis gekomen. Na het bezoek van Jan Nap werd besloten dat we konden beginnen. 1994 is voor het CES-project nog een experimenteel jaar. Na een meetcurus in Flevoland, waar Willem Witte en ondergetekende aan hebben meegedaan zijn we half April begonnen.

In totaal hebben we in het heitje tussen de Ruigedijk en het Kooibos 120 meter mistnet uitstaan.

In onderstaand plattegrondje is de plaatsing van de mistnetten gesitueerd. De getallen duiden op de meters net.

De omcirkelde cijfers de netnummers zoals wij die hanteren. Net no. 4 is een zgn. hijsnet: Twee mistnetten boven elkaar die met een controlesysteem omhooggehesen kunnen worden.

De netten halen we na iedere vangmorgen weer binnen.

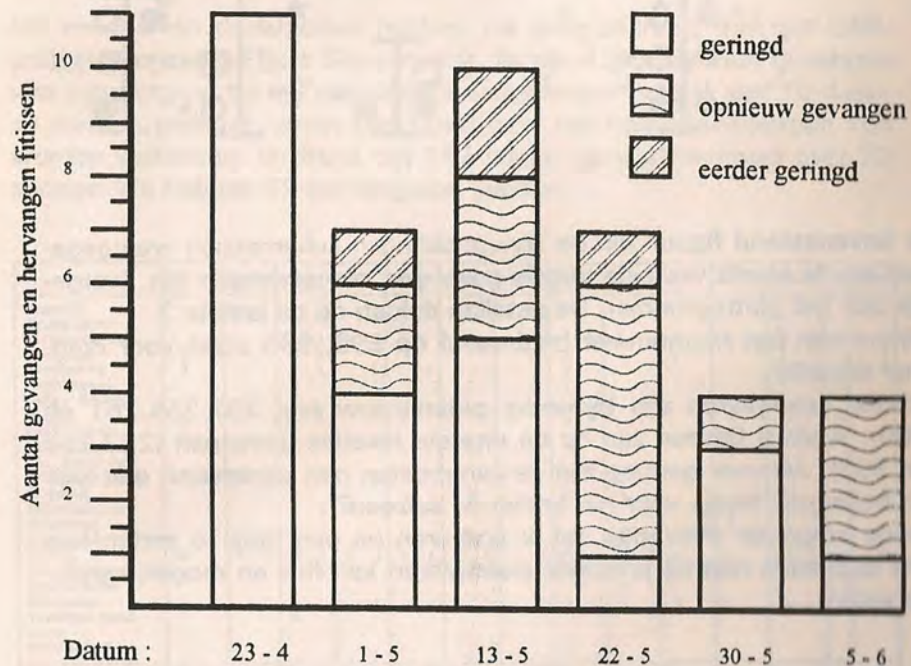
Heel belangrijk is dat we de netten zeer regelmatig controleren. Veel vogels hebben nesten of zijn jonge vogels. We maken ieder kwartier een ronde.

De aantallen vogels zijn veel lager dan in de herfstperiode. Tot nu toe ongeveer 20 vogels per morgen.

Fitissen.

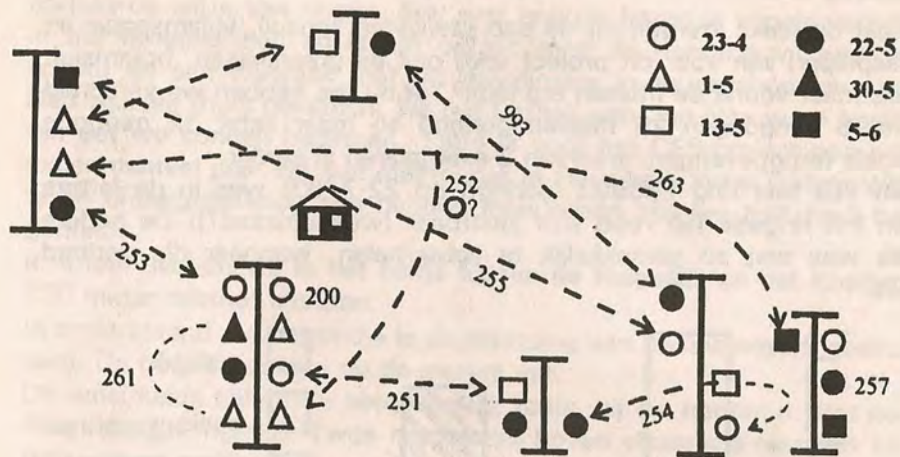
Naast de leuke krenten uit de pap (beflijster, ransuil, vlaamsegaai en graspieper) zijn voor dit project voor ons de grasmussen, braamsluiers maar vooral de fitissen erg leuk. Tot nu toe hebben we verspreid over 6 vangdagen 25 fitissen geringd en maar liefst 32 geringde vogels teruggevangen, waarvan 2 exemplaren al eerder.

Van fitis met ring E95993 (geringd op 22-7-'93) was in de letters van het ringetje fijn rood stof zichtbaar (woestijnzand?!). De andere fitis was niet zo gemakkelijk te achterhalen, wanneer die geringd was.

In bovenstaand figuur is weergegeven op welke dagen we fitissen geringd hebben (wit), opnieuw gevangen zijn (gegolfd gearceerd) en eerder geringd (schuin gearceerd). Duidelijk is het afnemend aantal fitissen wat nieuw geringd wordt, alsook het absolute aantal gevangen fitissen.

Twee factoren zouden mee kunnen spelen: doortrek van fitissen en verminderde activiteiten van de vogels.

In bovenstaand figuur zijn de terugmeldingen schematisch weergegeven op de plaats waar de vogels gevangen en hervangen zijn. (vergeleek ook het plattegrondje). De getallen duiden op de laatste 3 cijfers van het ringnummer beginnend op E96; 993 staat voor nummer E95993.

Enkele exemplaren zijn bijzonder plaatstrouw (vgl 257,254,261 en 200). Andere fitissen zijn op de uiterste lokaties gevangen (263,255 en 993). Jammer genoeg zijn de zangposten niet genoteerd; een leuk en belangrijk klusje voor het komende seizoen?

In de volgende aflevering zal ik proberen op een rijtje te zetten hoe het gegaan is met de juveniele exemplaren van fitis en mogelijk andere vogels.

Dick Schermer.

RINGSTATION KORVERSKOOI - 2

Jammer genoeg zijn in de vorige Skor de gegevens die ik geschreven had niet verschenen, doordat ik net iets te laat was met inzenden. Een deel van de redactie was toen al op vakantie. Toch wil ik met de ontwikkelingen in de Korverskooi bij blijven. Zo zijn er interessante terugmeldingen van vorig seizoen bekend en de totaal aantallen van het CES-project zijn nu bekend.

Het CES-project

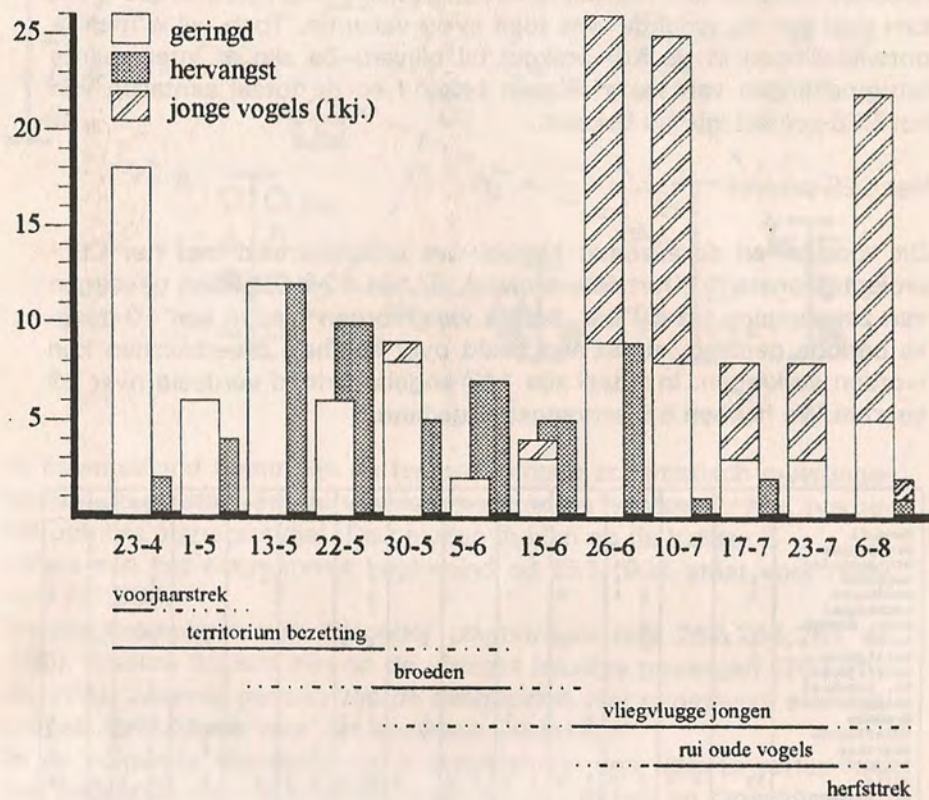
Dit voorjaar en deze zomer hebben we proefgedraaid met het CES-project (Constant Effort Site-project). Er zijn 12 ochtenden gevangen van zonsopgang tot 10 uur. Iedere vangmorgen was in een 10-daagse periode gepland, zodat een beeld over het hele broedseizoen kon worden verkregen. In totaal zijn 147 vogels geringd verdeeld over 23 soorten. We hebben 59 hervangsten gedaan.

	23-4	01-5	13-5	22-5	30-5	05-6	15-6	26-6	10-7	17-7	23-7	06-8	TOTAAL										
Ransuil		1			1								1										
Graspiper				2	2								1										
Winterkoning			1					4	1	11	5	2	1	29									
Heugemus	1	1		1			1	3					6										
Roodborst	2		1	1	2	1		1			1		6										
Nachtegaal								1					1										
Gekr. Roodst.			2										2										
Merel	1	1		1	1	1	2	1	2	2		5	12										
Beflijster	1										2		1										
Zanglijster					1						1		1										
Kl. Karakiet												1	1										
Braamsluiper	1	1	1	1				2	2				8										
Grasmus			2	1		1	1	1	1	4			9										
Tuinfluitier			1	1			2		1				4										
Zwartkop									1		1	2	5										
Tjiftjaf									1				2										
Fitis	12	4	3	5	7	1	6	4	1	1	4	1	47										
Gr. Vliegenv.									3	10	3	4	1	29									
Pimpelmees										1			1										
Koolmees			1		1	2	1	1	1	1	1		4										
Vlaamse gaai			1										1										
Kneu							1						1										
Groenling								1					1										
TOTAAL	18	2	6	4	12	10	9	5	2	7	4	5	26	9	25	1	8	2	8	23	2	147	59

Jonge vogels (1 kj 's) werden pas vanaf 26-6 volop gevangen. Voor 26-6 waren twee "stille" morgens. Zaten toen veel vogels te broeden?

Opvallend is dat het aantal terugvangsten later in het seizoen afneemt. Waarschijnlijk verlaten de vogels het territorium en zwerven dan wat rond in min of meer familiegroepjes. Ook de rui van de oude

vogels in juli kan de afname van de mobiliteit bewerkstelligen.
Op 6-8 lijkt de herfsttrek voor een aantal vogels al begonnen te zijn.

Opvallend in bovenstaande figuur is het ongeveer constant blijven van adulte vogels in de periode 26-6 tot en met 6-8. Van iedere vogel (geringd als eigen hervangst) hebben we de biometrische gegevens verzameld. (op twee manieren de vleugellengte, het loopbeen (tarsus) en het gewicht). Piet Duiven en ondergetekende zullen trachten wat meer gegevens hieruit te halen. In een volgende Skor wat meer hierover.

Appels, appels, appels.... peren mag ook.

De herfsttrek is weer begonnen als u dit leest. Naast ideeën met betrekking tot onderhoud van de Helgolandval, plaatsing van de mistnetten en gebruik van geluid hebben we ook heel veel appels nodig om met name de merels, koperwieken en zanglijsters een welgevulde dis te verschaffen.

Wie een kistje valappels heeft en er toch niets mee doet ..... wij kunnen ze in de Korverskooi goed gebruiken.

Neem even contact op met Erik (tel. 17951) of met Dick (tel. 14239)

Terugmeldingen.

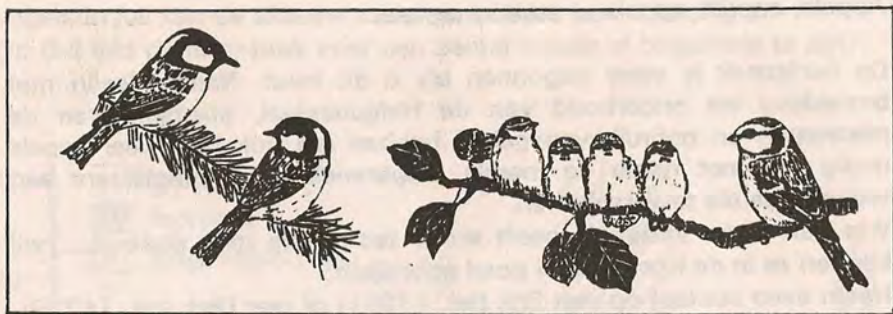
Van twee door ons in het najaar van 1993 geringde zanglijsters zijn terugmeldingen bekend.

Op ongeveer 15 november 1993 werd in San Mateo in Castillon in Spanje (ongeveer 100 km ten noorden van Valencia) een zanglijster geschoten, die wij op 29 september als 1e jaars hadden geringd. Maar liefst 1449 km in 47 dagen.

Een andere zanglijster werd dichterbij geschoten op 31 oktober in Fermanville in Seine Maritime in Frankrijk. (ongeveer 150 km NW van Parijs) Wij hadden deze zanglijster op 9 oktober. Deze lijster vloog 576 km in 22 dagen.

Triest eigenlijk dat in deze zuidelijke landen onze zanglijsters nog steeds geschoten worden voor de lijsterpaté.

Dick Schermer.

RESULTATEN NESTKASTTELLINGEN 1994

Na diverse jaren zijn bijdrage te hebben geleverd aan de nestkasttellingen heeft Klaas Druif besloten er dit jaar mee te stoppen. Klaas heel hartelijk bedankt voor alle inspanningen die je als teller hebt gedaan, maar ook voor je bijdrage aan dit jaarlijks terugkerend artikel in de Skor. De plaats van Klaas werd dit jaar ingenomen door twee buurjongens van Cees Maas, Niels Smit en Roy Boeyen, zodat de drie groepen dit jaar als volgt waren samengesteld:

- Groep 1: Dirk Maas en Giel Witte;
- Groep 2: Cees Maas, Niels Smit en Roy Boeyen;
- Groep 3: Christof Zijm en Mart Zijm.

Het afgelopen voorjaar was gezien de weersomstandigheden niet slecht te noemen, later, in de tweede helft van mei werd het weer wat minder goed en in juni zelfs slecht voor de tijd van het jaar. Kennelijk hebben de mezen dit zien aankomen, want de eerste eitjes werden al op 16 april gelegd, waardoor de meeste jongen in de tweede helft van mei al uitvlogen of vliegvlug waren.

Contrôles:

Gemiddeld werden per ploeg 9 contrôles uitgevoerd in de periode 9 april tot 17 augustus. Dat aantal is wat minder dan in voorgaande jaren, omdat in de meeste kasten vrijwel in dezelfde week met leggen werd begonnen, zodat de tijdstippen van uitvliegen ook dicht op elkaar zaten.

Bezetting kasten 1e broedsels in aantallen en soort:

De bezetting van de kasten was duidelijk minder dan vorig jaar. Bij groep 1 en groep 2 daalde het aantal bezette kasten van 41 naar 39 en bij groep 3 daalde dit aantal zelfs van 37 naar 27.

Bij groep 1 daalde het aantal koolmeesbroedsels van 7 naar 6 en bleef het aantal pimpelmeesbroedsels gelijk, 10 stuks.

Bij groep 2 daalde de koolmees van 15 naar 10 en steeg de pimpel van 8 naar 11 (bijna weer het niveau van 1992). In één van de halfopen kasten werd een legsel van de Grauwe Vliegvanger grootgebracht. Waarschijnlijk is dit ook het jaar ervoor al een keer gebeurd. Nadat een koolmees was uitgevlogen bezette een zwarte mees die kast en bracht er 4 jongen groot. Een ander opmerkelijke zaak was dat een koolmees in april is gaan broeden op een leeg nest. Dit geval is niet in het overzicht meegeteld.

Bij groep 3 daalde de koolmees van 21 naar maar liefst 9 stuks en steeg de pimpelmees van 16 naar 17. Dit jaar werden voor het eerst twee legsels van de zwarte mees grootgebracht (1e en 2e broed). De boomkruiperkasten, die vorig jaar vrijwel allemaal bezet werden door koolmezen werden dit jaar niet bezet omdat de openingen versmald werden tot 16 mm. Volgend jaar komt er 2 mm. bij, maar afwachten wat het resultaat hiervan zal zijn.

Bezetting kasten 2e broedsels in aantallen, soort en resultaten:

In 1993 waren er nauwelijks 2e broedsels. Dit jaar was dat wat beter.

In groep 1 gingen 2 koolmezen en 1 pimpel verder. In groep 2 deden 4 pimpels, 4 koolmezen en 1 zwarte mees het voor de tweede keer en in groep 3 probeerden 1 koolmees, 2 pimpels en 1 zwarte mees het nog eens.

De uiteindelijke resultaten waren nogal verschillend per groep. In totaal werden door de koolmezen 48 eitjes gelegd, waarvan slechts 12 jongen uitvlogen. De pimpels legden 50 eitjes, die 24 uitgevlogen jongen opleverden. Bij de zwarte mezen waren dit respectievelijk 15 eitjes om 11 jongen.

Overzicht resultaten 1e broedsels:

Dirk Maas en Giel Witte:

Aantal mezenkasten:	22		bewoond:	16
1e legsels koolmees:	6		eerste ei:	24 april
1e legsels pimpelmees:	10		eerste ei:	16 april
Grootste legsel koolmees:	11			
Grootste legsel pimpelmees:	12			

soort	eitjes dood		lot	uitgevlogen	resultaat %
koolmees	57	10	2	45	78,9
pimpelmees	100	6	11	83	83,0

Cees Maas, Niels Smit en Roy Boeven:

Aantal mezenkasten:	25		bewoond:	23
1e legsels koolmees:	10		eerste ei:	23 april
1e legsels pimpelmees:	11		eerste ei:	17 april
1e legsel Gr. Vliegenv.:	1			
Grootste legsel koolmees:	14			
Grootste legsel pimpelmees:	15			

soort	eitjes dood		lot	uitgevlogen	resultaat %
koolmees	101	6	6	89	88,1
pimpelmees	134	5	17	112	83,6
gr. vliegenv.	4	0	0	4	100,0

Christof Zijm en Mart Zijm:

Aantal mezenkasten:	34		bewoond:	27
1e legsels koolmees:	9		eerste ei:	16 april
1e legsels pimpelmees:	17		eerste ei:	17 april
1e legsels zwarte mees:	1			
Grootste legsel koolmees:	11			
Grootste legsel pimpelmees:	13			
Grootste legsel zwarte mees:	9			

soort	eitjes dood		lot	uitgevlogen	resultaat %
koolmees	83	8	5	70	84,3
pimpelmees	180	6	19	155	86,1
zwarte mees	9	0	0	9	100,0

Mart

DE BROEDVOGELS VAN DE STAATSBOSSEN, 'DE DENNEN' EN OPMERKINGEN OVER HET TOE- KOMSTIG BEHEER

Inleiding

In dit artikel wil ik verslag doen van onze bosinventarisaties op Texel. Na een algemene inleiding vinden de lezers enige gegevens over tijdsduur en methode.

Daarna worden de gegevens van dit jaar behandeld. Bij een aantal soorten wordt uitgebreider stilgestaan en worden de aantallen vergeleken met vorige jaren.

Dan komen de veranderingen in het bos aan de orde. Tenslotte ga ik wat uitgebreider in op het huidige en vooral op het toekomstige beheer van Staatsbosbeheer. De Dennen staan nu op de rol om eens wat steviger aangepakt te worden, maar deze veranderingen zijn wat mij betreft geen verbeteringen.

Algemeen

Vorig jaar ben ik er niet aan toe gekomen verslag te doen van de broedvogelinventarisatie van het Staatsbos. Daardoor is ongemerkt een jubileum voorbij gegaan. Onze eerste bostelling was in 1964. Dat wil dus zeggen dat we nu over een reeks gegevens beschikken van 30 jaar! Die zijn er denk ik (nog) niet zoveel en zeker niet van inventarisaties die door dezelfde personen zijn uitgevoerd. Echter, in de beginjaren telden we niet ieder jaar. Daardoor is de inventarisatie van 1994 het 27e jaar dat er vrijwel volledige gegevens werden verzameld. Dit betreft dan het zuidelijk deel van De Dennen, dat wil zeggen zuidelijk van het Mientje. In de jaren 1974 tot en met 1987 werd ook het noordelijk deel 'meegenomen' (ik woonde toen in De Koog en dat was dus mooi dichtbij). Nu doen we dat deel éénmaal in de 5 jaar. In 1992 is dus de volledige 500 hectare geïnventariseerd, terwijl dat ook weer voor 1997 op het programma staat.

Rest ons in deze inleiding te vermelden dat uiteraard andere vogelaars ons ook regelmatig van waardevolle informatie voorzagen of ons op een spoor zetten. Met name moeten we Wilma Eelman en Maarten Stoepker noemen, waar het gegevens van roofvogels en uilen betreft.

Tijd

De laatste jaren is het gebruikelijk dat we een apart bosdeel inventariseren. Lieuwe doet het deel zuidelijk van het Westerslag, Adriaan het gebied tussen Westerslag en het Mientje.

De methode is die van een uitgebreide territoriumkartering, naar de regels van SOVON, maar dan met een wat vrijere uitvoering die overeenkomt met de methode die we hanteerden voordat het inventariseren 'gestandaardiseerd' werd. Gegevens die 'los' worden verzameld, bijvoorbeeld bij het 'toevallig' door het bos fietsen, worden echter ook gebruikt en aan zeldzamere soorten wordt meer aandacht besteed en soms zoeken we naar het nesten.

We tellen vrijwel alleen vanaf de paden (dat is verreweg het gemakkelijkst voor de plaatsbepaling). Ik deed dat in de minder rijke delen door heel langzaam te fietsen (4-5 km per uur) en geregeld te stoppen (om extra te luisteren en gegevens te noteren). In de rijkere delen liep ik, vaak met de fiets aan de hand. Daardoor kon ik d.m.v. van m'n kilometerteller redelijk nauwkeurig bijhouden hoeveel kilometer ik ten behoeve van de inventarisatie heb afgelegd. Lopend en fietsend was dat rond de 325 kilometer!

Ik heb dit jaar ook bijgehouden hoeveel tijd ik besteedde aan de inventarisatie (dit betreft dus 'mijn' circa 200 ha groot deel). In het veld werden ongeveer 48 uren doorgebracht. Het op kaart zetten van de daggegevens kostte rond de 20 uur, terwijl de uitwerking tenslotte 4 uur in beslag nam. In totaal werden er dus 72 uur besteed, hetgeen neerkomt op 0,36 uur per hectare (= ruim 21 minuten voor een gebied van 100 bij 100 meter). Dat is veel, maar het hele gebied is vogelrijk, slechts enkele stukjes zijn armer.

Als we dit gegeven omrekenen voor het hele zuidelijke deel komen we op 126 uur en voor het hele bos op 180 uur! De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dit wat geflatteerd is, want het meest zuidelijk deel van het bos en percelen rond De Koog zijn beslist veel armer en dus sneller te tellen.

Ik vermeld dit niet om inventariseerders af te schrikken. Bedenk dat dicht gevarieerd bos nu eenmaal veel meer tijd in beslag neemt dan duin- en weidegebied en zelfs veel meer dan verspreide bosjes! De soortenrijkdom is er bovendien zo hoog dat van eind maart-begin april tot ver in juni geregeld bezoeken gebracht moeten worden en er soms zelfs nog territoria in juli zijn te ontdekken (Boomvalk, Tortelduif, Grauwe Vliegenvanger).

De gegevens

Ik presenteer de totalen in een lijst. Het is ondoenlijk in het kader van dit verhaal bij alle soorten een uitgebreid overzicht te geven van het wel en wee in de afgelopen jaren en vergelijkingen te maken met 'het verleden'. Bij enkele soorten is het echter toch interessant iets meer te vertellen.

Eerst een algemene typering van het jaar. Het was een bijzonder goed jaar voor de roofvogels. Uitgesproken slecht was het gesteld met de Tortelduif, Boompieper en Kleine Barmsijs en ook Nachtegaal en Fluiters deden het niet goed. De Wielewaal kon helemaal niet vastgesteld worden. Het tot ver in juni durende, bijzonder koude weer heeft hierbij wellicht een rol gespeeld.

Wel broedden er dit jaar zowel Kruisbekken als Sijsjes in het bos, de Grote Lijster ging niet verder in aantal achteruit en er was een flink aantal Zwarte Mezen. Andere (incidenteel broedende) soorten die in 1994 ontbraken, waren de Holenduif, het Vuurgoudhaantje, de Bonte Vliegenvanger en de Staartmees. Voor de goede orde, dit betreft dus nog steeds het zuidelijk deel van het bos. Het is best mogelijk dat elders wel een enkel broedgeval van deze soorten plaatsvond. Als iemand daarover gegevens of aanwijzingen heeft, hoor ik dat uiteraard graag!

De aantallen:

Wilde Eend 40*	Buizerd 1
Sperwer 4	Torenvalk 3
Boomvalk 3	Waterhoen 9**
Scholekster 21***	Houtsnip 13
Houtduif 211	Turkse Tortel 8
Tortelduif 14	Koekoek 8
Ransuil 7	Grote Bonte Specht 18
Boompieper 4	Witte Kwikstaart 2
Winterkoning 269	Heggenus 32
Roodborst 128	Nachtegaal 1
Gekr.Roodstaart 13	Merel 122
Zanglijster 33	Grote Lijster 5
Bosrietzanger 1	Spotvogel 2
Braamsluiper 4	Grasmus 3
Tuinfluiters 40	Zwartkop 73
Fluiter 7	Tijftjaf 108

Fitis 138	Goudhaantje 8
Gr.Vliegenvanger 35	Zwarte Mees 23
Pimpelmees 62	Koolmees 81
Boomkruiper 31	Gaai 18
Ekster 26	Kauw 2****
Zwarte Kraai 25	Ringmus 1
Vink 114	Groenling 12
Putter 1	Sijs 3
Kneu 2	Kleine Barmsijs 3
Kruisbek 2	

* = Wilde Eend inclusief de weilandenclaves "Schettersweid" en "Negen Bunders".

** = Waterhoen, 1 paar in sloot langs bos, de andere in de weilandenclaves.

*** = Scholekster, alle op de weilandenclaves (waar geen andere weidevogels tot broeden komen).

**** = Kauw, dit betreft paren in het bos (in nestkast en op huis); de huizen langs de bosrand zijn niet op deze soort onderzocht. Dit geldt ook voor soorten zoals Spreeuw en Huis- en Ringmus.

In totaal werden in 1994 1794 paren/territoria vastgesteld van 51 soorten. De Fazant werd daar als uitgezette exoot niet bijgerekend.

Als we de op de (hoofdzakelijk) in de weilandenclaves broedende soorten (Wilde Eend, Waterhoen, Scholekster) er af trekken, houden we 1725 over en dat is 4,9 paren/territoria per ha.

Buizerd. Al een aantal jaren overzomert deze soort op het eiland en er werd al eens een nest gebouwd, zonder dat daarbij broeden kon worden vastgesteld. Nu was het dan eindelijk zover. Helaas is het broedsel om onbekende redenen verloren gegaan. Er zijn wel kleine jongen geweest, maar na enkele weken was het nest leeg! Opmerkelijk is dat dit jaar ook een paar, wel succesvol, gebroed heeft in de eendenkooi van Natuurmonumenten!

Sperwer. Deze soort gaat weer goed. Van vier nesten vlogen de jongen uit! Bovendien was er nog een paar in het noordelijk deel zodat er totaal 5 paren op Texel gebroed moeten hebben. De mogelijkheid is groot dat de soort zich ook elders in bosjes vestigt. Het Krimbos is eveneens een potentiële broedplaats.

Scholekster. Dit is dus de enige weidevogel op de weilandenclaves.

Het besloten karakter van dit gebied en het redelijk intensief gebruik zijn hier waarschijnlijk debet aan. Dit voorjaar werd in de verboden tijd drijfmest of gier op de Schettersweid gespoten. Bovendien werd daar gemaaid in de tijd dat de Scholeksters nog broedden of kleine jongen hadden; er kwamen daar derhalve geen jongen groot!

Tortelduif. Voor deze soort was het een dramatisch jaar. De aantallen Tortelduiven schommelen van jaar tot jaar sterk (vanaf de jaren zeventig minimaal 32 en maximaal 69), maar dit is wel een extreem minimum. In de jaren 1990 tot en met 1993 broedden er gemiddeld 30,75 paren. Laten we hopen dat dit niet het begin van een definitieve afnemering is, zoals die op veel plaatsen elders in Nederland wordt vastgesteld.

Grote Bonte Specht. De groei was er eigenlijk al vanaf het midden van de jaren tachtig uit (tussen de 15 en 20 paren) en de laatste jaren leek het aantal zelfs wat af te nemen (gemiddeld 15,5 in de periode 1990-1993). De 18 paren van dit jaar zijn dus niet slecht. In het noordelijk deel broedden bovendien tenminste 2 paren, zodat het aantal voor Texel op minimaal 20 paren lag.

Wanneer vestigt de soort zich in het Krimbos? (Zie opmerking in de waarnemingenrubriek).

Boompleper. Minstens zo dramatisch als bij de Tortelduif, was het aantal Boompiepers. In totaal slechts 4 paren. Sinds 1973 waren er niet zo weinig. Het gemiddeld aantal in de jaren 1990 tot en met 1993 was 11. Oorzaken?

Winterkoning. De 269 paren van deze soort zijn net geen record voor het zuidelijk bosdeel. Verrassend is het constante aantal de laatste jaren: 1989 263, 1990 254, 1991 niet bekend (een deel van het bos werd toen niet op algemene soorten geïnventariseerd), 1992 264 en 1993 270 paren. Kennelijk is het Texelse bos met dit aantal "vol".

Nachtegaal. De soort vertoont altijd sterke schommelingen, maar zit nu in een diep dal. Sinds 1974 waren er niet zo weinig. De aantallen vanaf 1988: 12, 12, 8, 4, 4 en 2.

Zanglijster. Uit het hele land komen berichten van afnemende aantallen. Ook op Texel wordt het langzaam minder, hoewel het beheer hierbij m.i. meespeelt. Het gemiddeld aantal paren over de laatste 6 jaar bedroeg 43,5 paren. Het aantal van 33 is het laagste sinds het begin van de inventarisaties!

Grote Lijster. De soort is gelukkig nog steeds niet verdwenen, hoewel het aantal laag blijft. Vanaf 1990 telden we: 5, 8, 6, 3 en nu dus weer 5 paren. Veel minder dan voorheen, toen 10-15 paren werden geteld.

Zwartkop. Waar de Tuinfluiter redelijk constant blijft, neemt de Zwartkop nog steeds in aantal toe. Meer hoog opgaand loofhout is hier debet aan. Het aantal lag de laatste jaren tussen de 60 en 70.

Fluiter. Eén van de meest grillige zangers wat voorkomen betreft, is de Fluiter. Na in de jaren 70 en 80 met maximaal 5-6 paren vertegenwoordigd geweest te zijn, nam het aantal in 1988 ineens sterk toe: 25 paar. Daarna telden we 19, 24, 11, 6 en 29 paren (1993 was het recordjaar tot nu toe) en nu dus weer slechts 7. Weersomstandigheden tijdens de voorjaarsstrek lijken hiermee van doen te hebben, maar de soort moet toch ook wel heel weinig plaatstrouw zijn.

Tijftjaf. De soort blijft in aantal toenemen. Zie wat dat betreft de Zwartkop. Eind jaren 80 liet een sterke groei zien tot 80 paren in 1989. Daarna telden we 85, onbekend, 92 en 97 paren. Nu zijn we dus door de grens van 100 heen!

Fitis. Deze soort kreeg in het begin van de jaren 90 een enorme "dip". In 1990 nog 205 paren, in 1992 125, in 1993 115 en nu dus (langzaam herstel?) 138. Naast het minder geschikt raken van het bos, moeten er ook andere oorzaken zijn, lijkt mij.

Goudhaantje. Nog sterker dan bij de Fluiter schommelen de aantallen bij het Goudhaantje. Als voorbeeld de cijfers vanaf 1990: 34 paren, géén, 1, 2 en dan nu weer 8. Ook hier lijkt het aantal dat 'bij toeval' op Texel belandt, bepalend.

Zwarte Mees. De opmerking bij het Goudhaantje geldt denk ik ook voor deze soort, hoewel het verloop toch veel minder grillig is. Vanaf het begin van de jaren tachtig minimaal 6 en maximaal 25 paren. Dit jaar was het op één na beste jaar.

Ekster. De soort is heel constant: sinds 1990 22, 25, 26 en 24 paar. Het maximum aantal werd in 1989 geteld met 31.

Zwarte Kraai. Deze soort neemt nog toe. In de jaren tachtig maximaal 19 paren, vanaf 1990: 13, 19, 23 en 22. De 25 van dit jaar zijn een record. Er zwerven bovendien nog tenminste zo'n 20 niet-broeders rond.

Sijs. De broedgevallen van de Sijs zijn natuurlijk erg leuk. Mogelijk waren er zelfs nog enkele paren meer, maar het blijft een moeilijke soort. Uiteraard is het slechts een incidentele broedvogel.

Kleine Barmsijs. Ik heb al bij twee soorten het woord 'dramatisch' gebruikt wat betreft de afname van de aantallen, maar voor deze soort lijkt dat nog het meest op z'n plaats omdat de afname mogelijk structureel is. De laatste jaren staan in schril contrast met de jaren 70 en beginjaren 80. Toen beliep het aantal zo'n 20 paren minimaal. In

de tweede helft van de jaren 80 schommelde het tussen de 10 en 20 en vanaf 1990 telden we: 13, 12, 7 en 2 paren. Nu dus maar 3.

Kruisbek. Om met deze opsomming positief te eindigen: er waren zeker 2 territoria van de Kruisbek. Het is misschien niet toevallig dat in het enige andere jaar in de jaren 90 dat deze soort hier broedde, er ook territoria van de Sijs werden vastgesteld.

Het bos groeit op, de bomen worden hoger en hoger. Er komt dus meer biomassa, meer bladeren, meer takken, meer stammen, meer dood hout. Daardoor moet het aantal insecten, spinnen e.d. dus de voedselvoorraad voor de vogels ook toenemen. Nemen daardoor de aantallen vogels toe?

Ik heb om dat te zien van enkele jaren de totalen opgeteld (zonder de weiland bewonende soorten).

1965: 987

1970: 1253

1975: 1889

1980: 1700

1985: 1434

1987: 1472

1992: 1713

1994: 1725

Uiteraard moeten we niet teveel waarde hechten aan de absolute aantallen. Vooral talrijke soorten, zoals de (moeilijk te inventariseren) Houtduif en de (vorstgevoelige) Winterkoning, fluctueren sterk in aantal en kunnen van jaar op jaar verschillen van zeker een 100- tot 200-tal paren veroorzaken.

Toch is de tendens duidelijk. Tussen 1965 en 1975 een sterke groei, daarna stabilisatie.

Er zijn wel een paar oorzaken. In de jaren zestig werd het bos steeds meer gevarieerd door het opgroeien van loofhout. Ook de stormen van het begin van de jaren zeventig, toen na zware dunningen de wind nog eens voor extra open plekken en randen zorgde, is positief geweest voor een aantal algemene soorten.

Daarna werd het bos wel steeds geschikter voor een aantal soorten, maar ook ongeschikter voor andere, bijvoorbeeld de algemene Fitis. De aantallen bleven daardoor in evenwicht. Door het beheer en de fase waarin het bos zich thans bevindt, neemt het aantal paren en soorten ook niet verder toe. Er zijn zelfs percelen waar duidelijk minder paren broeden dan voorheen. Het stuk eikenbos langs de

Nattevlakweg bijvoorbeeld. Een akelig kaal stuk, zonder onderbegroeiing. Of het perceel Beuken langs de Koekoeksweg. Omdat er nestkastjes hangen broedt er nog iets, maar verder is het vrijwel broedvogelloos!

Beheer

We zijn hiermee automatisch op een stukje beheer terecht gekomen. Het bos wordt langzaam omgevormd naar loofbos en moet volgens het beheersplan een 'parkachtig duinzoombos' worden. Er ligt ook nog een houtproduktietakstelling, maar het bosbeheer moet natuurlijker. Het moet een zo natuurlijk mogelijk bos worden, met een grote variatie, niet alleen aan vogels maar ook aan andere organismen. Althans zo interpreteer ik hetgeen SBB daarover schrijft. Het moet een voor de recreatie aantrekkelijk, natuurlijk bos worden. Men denkt dat doel te bereiken door de weilandenclaves door middel van open banen met elkaar en het duingebied te verbinden en door 'exoten' zoveel mogelijk weg te halen. Er wordt bovendien zelfs over begrazing gesproken! Het ligt in de bedoeling de weilandenclaves geleidelijk uit het agrarisch gebruik te nemen en bij het bos te integreren.

Mijn inziens echter wringt deze beheersvisie aan alle kanten en is het meer een 'tekentafel-idee' met fraaie omschrijvingen van het 'overkantse' bureau dat het beheersplan moest maken, dan een reële, werkbare en wensbare toekomstvisie voor het Texelse bos. Er is bij het opstellen van deze visie bijvoorbeeld geen gebruik gemaakt van de kennis van plaatselijke mensen op vogelkundig en plantkundig vlak. Dat geldt overigens niet alleen bij de beheersvisie, maar ook voor de al daadwerkelijk geformuleerde plannen. Daar kom ik straks nog op terug.

Ik zal uitleggen waarom ik vind dat de plannen rammelen. Een natuurlijk(er) bosbeheer gaat er van uit dat de 'exoten' (langzamerhand) moeten verdwijnen. Populair gezegd: dennen, sparren, esdoorns en bijvoorbeeld vogelkers eruit, eiken en beuken terug. Daar zou wat voor te zeggen zijn, maar dat streven vergroot de natuurlijke variatie niet, maar verkleint hem juist! Dennen en sparren zorgen zowel in de zomer als in de winter voor veel voedsel, en in het koude jaargetijde ook voor veel dekking en schuilplaatsen en remmen bijvoorbeeld de wind veel sterker dan kale loofhoutpercelen. Sparren zijn bovendien geliefde bomen voor tal van broedvogels. Bijna alle Sperwers in het Texelse bos broeden in Sitka's. Goudhaantjes en Zanglijsters zijn er wat broedplaats betreft, gek op. Goudhaantjes, Zwarte Mezen en

Kruisbekken hebben dennenpercelen nodig evenals de Gekraagde Roodstaart. Wat dat betreft mogen we van geluk spreken dat loofhout het op de duinen aan de westkant niet doen en dat SBB daar dus streeft naar instandhouding van de dennengordel.

Eiken verschaffen in juni-juli misschien wel veel voedsel aan zangvogels, maar er wordt nauwelijks in deze bomen gebroed en standvogels hebben er vrijwel niets aan. Half mei raken de bomen pas een beetje in het blad (in dit koude voorjaar liepen de laatste zelfs in de tweede week van juni uit), zodat noch de vogels, noch de recreanten in het bos van deze soort profiteren. Voor Beuken geldt dit in een iets mindere mate, maar eenvormige percelen met beuk waar hier en daar nog een den mocht blijven staan geven ook niet veel variatie. Bovendien is het spreken over exoten in het bos een beetje onzin natuurlijk. Het moge zo zijn dat de eik in ons land inheems is, in het Texelse bos is hij, net zoals de den of de Esdoorn, aangeplant en niet-natuurlijk. Dat blijkt misschien ook uit het feit dat de eiken langs de binnenduinrand op het vaste land, het heel slecht doen (blad:Bosbouwvoorlichting). Het hele bos is niet-natuurlijk, aangeplant op ontgonnen gebied. Als we naar een natuurlijk bos op de binnenduinrand, de voormalige niet of nauwelijks ontwaterde mientgronden, willen kijken, moeten we naar De Muy gaan: daar zien we een wilgenbos met hier en daar elzen en berken en een lijsterbes-bramenstruweel. Dat is een spontaan opgeschoten en dus natuurlijk bos (en daar willen we het juist liever weg hebben!).

Zijn natuurbeheerders (en -beschermers) schizofreen? Ja, natuurlijk. Dat blijkt niet alleen uit bovengenoemd voorbeeld. Dezelfde dienst die spreekt over boomsoorten die hier niet van nature thuishoren, wil de duinen en misschien t.z.t. het bos ook nog wel, gaan begrazen met Schotse Hooglanders!!

Het plan Tureluur(s)

Een plan om het bos natuurlijker en gevarieerder te maken, is het plan Tureluur. Overigens een hoogst ongelukkig, niet doordacht gekozen naam. Het doet in navolging van plannen elders met Goudplevieren, Lepelaars e.d. vermoeden dat Staatsbosbeheer iets voor Tureluurs wil gaan doen. De naam slaat echter alleen op de Tureluurweg, waar e.e.a. zich moet gaan afspelen. De zich aldaar bevindende afwateringsloot moet vergraven worden tot een kronkelende duinrel met langzaam aflopende oevers. Duinrellen waren, doorgaans grotendeels gegraven, afwateringen in binnenduinrandgebieden, die hun bochtig

bestaan vooral dankten aan het feit dat de slotengravers (nog met de schop) de laagste plaatsen in het terrein met elkaar verbonden om zo het water enigszins kwijt te raken. Op zich is het al merkwaardig dat SBB een duinrel in het bos meent te moeten aanleggen. Het betekent namelijk dat het oudste stuk loofhout in het Texelse bos voor een niet onaanzienlijk deel gekapt gaat worden! De sloot wordt kronkelend gemaakt en het talud vlak. Wat verder van de sloot weg stellen de planmakers zich voor, krijgen we een langzaam oplopende eerst struikvormige bosrand. Volgens het voorlichtingspamflet wordt het landschap hierdoor natuurlijker, wordt het recreatief aantrekkelijker, wordt de natuurlijke variatie vergroot, en krijgen waterbeestjes meer kansen.

Dat het er mooi uit zal gaan zien en dat er op dat kleine plekje wat meer variatie zal zijn, is ongetwijfeld waar. Toch heb ik grote problemen met het plan. Wordt het voor de recreant aantrekkelijker? Het bos wordt meer open gemaakt. Er zal een windgat ontstaan, het is niet meer zo lekker luw fietsen langs het fietspad. Een belangrijk deel van de 'stinzenflora' zal verdwijnen. Sneeuwklokjes en Boshyacintjes, Bosanemoontjes en nog wat ander exotisch spul zal worden vergraven. Uiteraard, niet-natuurlijke planten, maar voor de toerist was het "sneeuwklokjesbos" een begrip. In de zomer zijn Tureluursweg en Botgras nu volledig overschaduwed door het dichte bladerdak. en heel aantrekkelijk stukje bos! Recreatief gezien is e.e.a. dus echt niet nodig.

Ook uit vogelkundig opzicht is de aanleg niet nodig, zelfs ongewenst. Er komen struweel en bosjes. Goed voor soorten die elders ook overal talrijk zijn, zoals Winterkoning en Fitis. Er komt een biotoop dat sterke gelijkenis vertoont met de duinbosjes en de windsingels, maar er verdwijnt een op Texel zeldzaam biotoop met opgaand geboomte. Dat is nadelig voor minder talrijke soorten: Grote Bonte Specht, Fluiters, Grauwe Vliegenvanger. Er verdwijnt ook weer een aantal prachtige zware Sitka's waar de Kruisbekken in foerageren en die broedplaats bieden aan diverse soorten (o.a. Goudhaantje). Kortom van een grotere variatie zal wat vogels betreft geen sprake zijn. Ik ben ook benieuwd naar het vervolg beheer, want licht op de sloot betekent groei van allerlei moerasplanten. In tegenstelling tot echte duinrellen door het kale, arme duinzand, stroomt deze rel door een bos met humusrijke bodem en waait er in de herfst een dik pak bladeren in het water. Hoe houdt SBB bosvorming op het flauwe talud tegen? Welk concreet doel, dus niet alleen 'aantrekkelijk' of 'variatie', maar welke

bijzondere soorten organismen staan SBB voor ogen? En waar blijven de levermossen die niet op de steile kanten groeien? Is er al gedacht aan de consequenties van het vervolgbeheer (er moet ongetwijfeld gemaaid gaan worden) en zijn daar straks ook gelden voor beschikbaar?

Als er flink gekapt en gegraven is, zien we straks misschien wel een 'bos-rel' met sneeuwklokjes en hyacintjes in het talud. Zoals ik al zei, het kan best mooi worden, maar waar is al die inspanning en al het geld voor nodig? Het wordt anders, maar een biologische en recreatieve winst is er niet. Waarom moet het in het bos? Er verdwijnt een stukje uniek bos, er komt een landschap zoals elders al aanwezig, voor terug.

Minder concreet, maar ook al aangekondigd, is het kappen van open verbindingsstroken tussen de enclaves en naar de duinen. "Langs deze open ruimtes moet zich een geleidelijke overgang van bos naar grasland gaan ontwikkelen. Het bos zal via struiken over moeten gaan in bloemrijk grasland", zegt een voorlichtingspamflet. Mooi geformuleerd, maar dat gaat niet vanzelf en het is net zo min als het opgaande bos nu, een situatie die van nature zou ontstaan. Van nature zou het weiland langzaam dichtgroeien met bos van vooral berk en op de nattere delen waarschijnlijk wilg en els (zie weer De Muy). Het gaat hier alleen veel sneller omdat de grond veel rijker is (gemaakt). Ik juich het overigens toe als de weilanden open gehouden blijven en beheerd gaan worden als bloemrijke graslanden. Ook kan men langs de bestaande scherpe randen een proef doen om 'geleidelijke overgangen' te doen ontstaan, maar dat zal niet gemakkelijk zijn. Overigens bestaan dergelijke 'geleidelijke overgangen' op een zo kleine schaal, meer in de hoofden van natuurbeheerders (landschapmakers) dan van nature. Uiteraard bestaan ze wel, maar dan in zeer grootschalige landschappen waar alle elementen vrij spel hebben.

Bloemrijke graslanden krijg je alleen door maaien. Wil je het grazers laten doen, dan zullen de weilanden verruigen en 'verbossen' of het moet zo intensief begraaasd worden dat er weer weinig kruiden overblijven en de bosverjonging in de bosranden ook geweld aangedaan wordt. Begrazing van bossen gaat verjonging tegen (Boomblad). Zijn er 'leuke experimenten' te doen op de weilandenclaves als ze uit de pacht komen, ook met 'rellen', veel erger vind ik het kappen van open banen. Daar gaat weer een stuk opgaand hout waar we bijna een eeuw aan gewerkt hebben. Daar gaan de broedplaatsen van

soorten zoals Fluiter, Grote Bonte Specht, Kruisbek en Sperwer. De gewone soorten krijgen meer kansen, de voor Texel minder talrijke soorten minder!

In het blad Bosbouwvoorlichting van het IKC wordt gesteld dat oud bos een zeldzaam verschijnsel is omdat beheerders er niet af kunnen blijven. Vaak omdat men de bomen 'kaprijp' acht, maar dat begrip staat tegenwoordig juist ter discussie.

Open banen brengen bovendien meer wind in het bos, waardoor achterliggende percelen minder luwte en beschutting gaan bieden. Dat is slecht voor de vogels. In het voorjaar is de bladontwikkeling op het eiland laat. Op ons eiland dragen bomen en struiken op de wind gemiddeld vier weken per jaar minder blad dan in het midden van het land (C.J.W. Bruin in Westhoff, De Plantengroei van de Waddeneilanden). Het is voor de bosvogels alleen maar voordelig als er meer luwte, meer warmte in het bos heerst.

Dat geldt trouwens ook voor de recreant. Die heeft echt geen behoefte aan meer bosranden als dat ook meer (tegen)wind betekent. De open enclaves die we nu in het bos hebben worden landschappelijk zeer gewaardeerd en hebben een grens van circa 5 kilometer. Als er open verbindingen gemaakt worden komen er ongeveer 2 kilometer bij, die veel kosten en ten koste van veel gaan..... Open stroken verbrokkelen het bos. Er ontstaan geïsoleerde stukken opgaand hout (als ze niet omwaaien) en dat is juist nadelig voor allerlei organismen. De bloemrijke graslanden hebben geen verbinding met elkaar of met de duinen nodig. Bovendien zullen die nieuw gecreëerde verbindingen een totaal ander karakter hebben dan de weilanden. Tenzij ze afgegraven worden, zullen op de humuslaag snel allerlei struiken, bomen en braam-wilgeroosstruwelen ontstaan. Ook in dit geval is het exacte einddoel onduidelijk evenals de middelen om e.e.a. te bereiken. Ook in dit geval kunnen we ons afvragen of het wel nodig is zoveel 'overhoop' te halen en zoveel geld uit te geven.

Voor de bosvogels van Texel en de recreatieve waarden van het Texelse bos, lijken de plannen eerder negatieve dan positieve effecten te hebben. Ik hoop door deze argumentatie natuur- en vogelbeschermers er van overtuigd te hebben dat zij de plannen van het Staatsbosbeheer in de nabije toekomst met argusogen moeten volgen!

Hoe moet het wel?

Kritiek leveren is gemakkelijk en niet bevredigend als er geen visie is op hoe het wel zou moeten en kunnen.

Er vanuit gaande dat het bos voor de recreant nu al zeer aantrekkelijk is en niet persé verbetering behoeft, er vanuit gaande dat ouder opgaand bos zeldzaam is en er niet persé meer bosschages bij moeten komen, er vanuit gaande dat wat voor beheersmaatregelen er ook getroffen gaan worden, er geen natuurlijker situatie komt (het hele bos is onnatuurlijk, net zoals bloemrijke weilanden, de duinrellen en de toeristische ontsluiting) en er van uitgaande dat het streven naar boomsoorten die hier 'van nature' thuishoren de natuurlijke variatie verkleint i.p.v. vergroot, is het behoorlijk simpel. We hoeven niets te doen!

Stoppen met het uitkappen van naaldhout (het is toch zonde van al die mooie dikke dennen en Sitka's) en het vrijstellen van eiken/beuken. Door natuurlijke oorzaken (ziekten, weer en wind, afsterven door ouderdom) ontstaat vanzelf de gewenste situatie. En dat kost ons niets!). Bos met een grote variatie van boomsoorten en bomen in alle leeftijdsfasen! Waaien er door ouderdom grote stukken om, dan komen de 'geleidelijke overgangen' vanzelf.

Voor de goede orde, er blijft nog genoeg te doen voor SBB. Uiteraard moet de westrand in stand gehouden worden en zullen wegen en paden vrij moeten blijven, de recreatieve voorzieningen moeten bijgehouden worden en er moet toezicht zijn.

Scoren met niets doen!

Het is opmerkelijk dat natuurbeheerders anno de jaren negentig de neiging hebben te geloven dat ze overal moeten ingrijpen en actief natuur moeten maken. Je zou haast denken dat ze niet meer weten dat natuurlijke processen in de successie zelf wel voor iets moois kunnen zorgen. Daar is alleen tijd voor nodig en dat wordt de natuur nu vaak niet meer gegund. Ook in bossen moet altijd 'actief' beheerd worden. Laten we nu eens kijken wat er gebeurt als we niets doen, dat wil zeggen geen bomen meer kappen.

Geduldig wachten op de natuurlijke ontwikkelingen. De huidige generatie bosbeheerders scoort er niet direkt mee, maar over vijftig jaar wordt misschien wel het mooiste stuk bos naar hen vernoemd!

Adriaan Dijkse

WAARNEMINGEN NR. 73 (JUNI, JULI EN AUGUSTUS 1994)

Eerst nog te koud, daarna (voor sommigen "te") warm en in augustus gewoon het afwisselende zomerweer. Wat vogels betreft een gewone zomer. Zomer: de tijd van steltloper- en sterntrek en later ook al weer van wat zangvogels. Geen heel bijzondere dingen deze keer. Maar leuke genoeg. Ik kreeg van niet zoveel mensen veel gegevens. Gelukkig deed Marco Witte (vakantie!) goed zijn best evenals Fritsjan Maas (vakantie!) zodat er weer wat zeetrek-aantallen zijn. Tenslotte kreeg ik van de bewakers van De Geul/Bollekamer (werk!) een aardige lijst. Kijk maar.

MW hield in juli-augustus het aantal fuutachtigen op de Waddenzee bij de IJzeren Kaap bij:

Fuut: het eerste ex. op 27-6, daarna op 11-7 9 en steeds groeiende aantallen zoals op 20-7 52 en op 15-8 177 ex!

Georde Fuut: de eerste 2 pas op 20-7, daarna nog op 5-8 1 en op 15-8 3 ex. Tussen 25 en 30-8 vlogen bij pl.15 bovendien in totaal 5 ex. langs (FM) en op 27-8 1 ex. ter plaatse bij pl.17 (EB).

Georde Fuut: de eerste 2 op 2-7, daarna snel stijgende aantallen tot 100 op 20-7 en zelfs 251 op 5-8! Op 15-8 werden er nog 196 geteld.

Dank zij FM weten we dat er op 16-6 bij pl.15 een **Noordse Stormvogel** voorbij vloog en tussen 21 en 30-8 nog eens op 4 dagen 1 ex. Dat is heel weinig! Maar op 27 en 30-8 vloog er wel een **Grauwe Pijlstormvogel** langs en dat maakt veel goed. In de laatste weken van

augustus zag FM op 28-8 de meeste Jan van Genten op: in totaal passeerden er 108 (97N en 11Z).

Er werden in ons land nogal wat **Kleine Zilverreigers** opgemerkt, maar Texel kreeg daar maar weinig van; alleen HM zag er een in het Pompevlak op 26-6.

Met de **Zwarte Ooievaars** ging het maar iets beter: op 18-6 vlogen er 2 noordwaarts boven De Koog (HWu) en op 19-8 wilde een exemplaar in De Slufter te landen (MB&GV). Ongetwijfeld hetzelfde dier trok de volgende dag boven de Ruige Hoek zuidwaarts (AD&SD).

Een invalide **Ooievaar** (met maar één poot) werd op 11-7 bij het Loodsmansduin ontdekt en later door medewerkers van EcoMare bij Zuid-Haffel gevangen.

Op 23-6 verschenen er in het meertje van Zeeburg plotseling 24 **Canadese Ganzen** (PP). Zeker semi-wilde dieren, er broeden al tientallen zo niet honderden paren in ons land. De dieren bleven Zeeburg lang trouw, maar gingen vanaf half augustus meer zwerven en werden o.a. bij de Bol en het Wagejot gezien (o.a. MW en HH). Ook eind juni (in ieder geval vanaf 29-6 verbleven 3 andere exemplaren buitendijks nabij de Cocksdorp. Deze waren heel mak en bleken tenslotte zo verzwakt dat ze gepakt werden en naar EcoMare gebracht. Daar stierven er 2.

De hele periode waren minimaal 2 **Rotganzen** langs de oostkust aanwezig (MW).

De **Nijlgans** heeft Texel ook als broedplaats gevonden. Er waren tenminste 3 gevallen, waarvan 2 succesvol.

AD telde in juli en begin augustus de 1e kj **Bergeenden** langs de oostkust (van Mokbaai tot en met De Schorren). Zonder aanspraak te maken op volledigheid kwam hij op 55 stuks. Dat is een goed resultaat!

Een mannetje van de **Pijlstaart** op 1-6 in de Mokbaai (AO) was kennelijk een overzomeraar, er waren geen aanwijzingen voor broeden, maar een mannetje **Zomertaling** op 8-5 en 12-6 in Dijkmanshuizen (GW&MW) doet wel heel sterk in die richting wijzen.

Op 4-7 vloog een 20-tal **Zwarte Zeeëenden** boven het Marsdiep (AO) en **Grote Zeeëenden** werden op 3-8 (3 naar z bij de vuurtoren, MW) en 24 en 31-8 (steeds 1 naar z, FM) gezien.

Om na Nijl- en Canadese Gans nog maar even een (akelige) exoot te noemen: in mei en begin juni zat een paartje **Rosse Stekelstaarten** op de Geulplas (SBB,AO).

Er werden nogal wat (onvolwassen?) **Wespendieven** gezien: 16-6 1 ex. nabij de vuurtoren (PW), 17-6 1 ex. bij Heidehof (SD) en 25-6 1 ex. boven de Geul (CB). Op 2-7 vlogen er 2 naar het noordoosten boven de Ruige Hoek (AD&SD) en op 11-7 was het helemaal druk: 2 naar zuid, de Geul (CB), 1 Californiëweg (WE) en maar liefst 4 bij Nieuwe Schild (MB). Op 13-7 kwamen er bij de P.H.polder 2 Texel binnenvliegen (MW) en 26-7 waren er 3, weer bij Nieuwe Schild (MB). Tenslotte vloog er op 31-7 1 boven Den Hoorn die zowel door MK als AO werd opgemerkt. In augustus bleef de soort weg.

Er werden ook enkele wouwen gezien, éénmaal een **Zwarte Wouw** (op 28-6 oostelijk van Den Burg, KB) en driemaal een **Rode Wouw** (13-7 Staatsbossen, WE en 15 en 16-7 De Geul, CB). Waarschijnlijk betrof dit steeds hetzelfde dier.

Op 22-8 zag CB een opmerkelijke groep roofvogels bij de Geul: maar liefst 14 jonge **Bruine Klekendieven** bijeen! Dat het goed gaat met de roofvogels blijkt ook uit de bosinventarisaties (zie elders): maar liefst 5 paren **Sperwers** (AD,LD,MS) en het 1e broedgeval van de **Buizerd** (mislukt) (LD&MS). Onverwacht kunnen we toch een (geslaagd) broedgeval melden uit de eendenkooi van Natuurmonumenten (CB&G-B).

(Cor, zelfs Sperwers kunnen er niet vanaf blijven: op 10-6 zag AO hoe een mannetje een jonge Scholekster van het weiland bij het Alloo plukte!)

Er werden vanaf 6-6 veel **Kwartels** gemeld: van tenminste 4 plaatsen rond Den Hoorn, uit de P.H.Polder, van twee plaatsen op de Hoge Berg, van drie plaatsen oostelijk van De Waal en van drie plaatsen uit Polder Eierland, enkele keren werd er zelfs een exemplaar gezien. Als het allemaal verschillende zijn, is er sprake van 13 gevallen. Mooi natuurlijk, maar een melding van het ministerie temperde het enthousiasme. Een (clandestiene) niet-TEXELSE kweker zou eind mei een aantal nabij de Mokbaai hebben los gelaten.

Een waarneming van een roepend ex. zuidelijk van Den Helder door enkel VWG-T'ers duidt er echter op dat er toch ook 'echte' Kwartels naar onze contreien kwamen.

Zou hij ooit nog eens als broedvogel in de duinen terugkomen? Ik bedoel de **Griël**; alweer een waarneming (door CB): 11-7 1 ex. in de zuidelijke duinen.

Niet zo bijzonder maar voor Texel toch opmerkelijk is de waarneming van een **Kleine Plevier** op 28-5 en 3-6 in het Pompevlak door JW. Ook

deze soort broedde vroeger op ons eiland (in de Slufter eind jaren 40- begin jaren 50).

Op 31-8 hoorde en zag MW 2 **Morinelplevieren** overvliegen bij de tuintjes.

De eerste **Goudplevier** verscheen op 24-6 in de Mokbaai (CB), op 2-7 waren er 5 in Dijkmanshuizen (MW). Daarna langzaam meer.

Vermeldenswaard zijn de 250 **Zilverplevieren** op 11-7 in de Mokbaai (HM) en de maar liefst 5000 in De Slufter op 22-8 (FM). Het hoogste aantal tijdens h.w.tellingen in de maand bedraagt slechts 1500.

Het eerste (?) tiental **Kanoeten** werden op 30-7 in de Mokbaai gezien (AD).

Er zijn al jaren geen **Drieteenstrandlopers** gemeld uit de periode half juni-half juli, maar nu zat op 3-7 een ex. op de Hors (GW&MW).

Veel meldingen van **Kleine Strandlopers**: de 1e op 29-7 in het Wagejot (EF&SC). Daar werden ook de meeste gezien, namelijk 5 (!) ex. op 5 en 28-8 (GW&MW). Van **Krombekken** kreeg ik er meer, maar die soort spreekt nog meer aan, denk ik: de 1e al op 12-7 in de Mokbaai (FM). Daarna pas op 30-7 1 ex. aldaar, ook prachtig in zomerkleed (AD). Dan in augustus veel, met maxima van 18 op 11-8 in Mokbaai en Petten (JW) en 13 op de Schorren op 24-8 (MW).

Op 27-6 zaten er al (nog) 8 **Bonte Strandlopers** op de Schorren en 6-7 waren er 2 **Kemphanen** (compleet met kraag) in het Grote Vlak (CB). Hogere aantallen van deze soort waren 65 op de Bol op 4-8 (AD) en maar liefst 250 in het Wagejot op 20-8 (FM).

Trek van **Watersnippen** werd voor het eerst op 20-7 (boven de Hemmer) opgemerkt (AD) en boven de Geul vloog tussen deze soort op 23-8 een **Bokje** mee (GW&MW).

Wat de snippen betreft zijn de waarnemingen van een **Houtsnip** op 4 en 9-8 bij de Ruige Hoek (AD) m.i. opmerkelijk. Trek kan dat nog niet zijn, wellicht een zwervend dier.

Opvallend was het grote aantal **Grutto's** dat na de broedtijd op talrijke plaatsen op Texel gezien werd. Van 16 tot en met 21-6 foerageerden al een 30-tal adulten op gemaaid grasland in de Dennen (AD&SD), op 2-7 waren er een 100-tal in de Mokbaai (HM) en 37 in het Grote Vlak (AD). Ook in de plasjes langs de oostkust werden ze geregeld gezien tot en met de 31-8 (2 ex. Wagejot (AD&EB)).

De **Regenwulpen** waren er vroeg bij: op 13-6 1 ex. Westerdunen (LD), 24-6 1 ex. Horsmeertjes en Grote Vlak (CB) en 25-6 al 25 in de Westerdunen (LD); de hoogste aantallen daarna zijn 14 in het duin op

17-7 (AD) en 24 in de Bollekamer op 29-7. Tot eind augustus werden ze daar vrijwel dagelijks gezien/gehoord, fouragerend op bessen van de Kraaiheide. Op 25-6 zat de 1e Zwarte Ruiters in de Horsmeertjes, op 3-7 waren er 80 op De Schorren (MW), maar dat past in het gewone beeld. De eerste **Groenpootruiter** zat op 17-6 in het Grote Vlak (CB) en op 27-6 waren er op de Bol en De Schorren respectievelijk 15 en 17 ex. (MW) en dat is wel vrij vroeg.

Op 19-6 vloog er een **Witgatje** over het Kerckeland bij De Koog (AO) en op 20-6 hoorde en zag CB in de Bollekamer zelfs balts van of deze soort of de **Bosruiter** (lijkt veel op elkaar). Op 29-6 waren er al 5 in het Grote Vlak (JW) en daarna werd de soort daar, vaak samen met de andere Tringa-soorten, vrijwel dagelijks gezien (SBB).

De eerst **Bosruiter** werd pas op 21-7 uit het Grote Vlak gemeld (CB). Dat is laat want ook deze soort kan er soms in juni al zijn. De meeste (5) waren daar op 21-8 (GW&MW).

Op 20-6 waren er 7 **Oeverlopers** in het Pompevlak (KB) en nog twee maal werden er 7 gezien (geluksgetal!): 17-7 in de Westerkolk (GW&MW) en 4-8 langs de waddendijk bij de IJzeren Kaap.

Tot slot van dit lange steltloperverhaal nog enkele **Grauwe Franjepoten**: 12-6 een mannetje en vrouwtje in zomerkleed Dijkmanshuizen (GW&MW), 24-7 1 ex. op ze bij de vuurtoren (via BL) en 11-8 1 ex. Grote Vlak (MK). Juli- en zeker augustuswaarnemingen zijn (vrij) gewoon, maar uit juni wordt de soort maar heel weinig gemeld!

FM zag eind augustus de meeste **Kleine Jagers** op 30-8 bij pl.15 voorbij trekken, namelijk 6 in 2 uur. Een dag daarvoor ontdekte hij ook een **Kleinste Jager**, een jonge vogel die 'door' de branding noordwaarts trok. Bovendien vloog er op 28 en 30-8 1 **Grote Jager** zuidwaarts.

Op 13-7 vlogen er bij pl.15 2 **Dwergmeeuwen** zuidwaarts en in augustus af en toe enkele (FM). Vanaf circa 20-8 tot eind augustus foerrageerden in de Horsmeertjes (bij Zwarte Sterns) 1 tot 5 exemplaren van deze soort (FM, JW, MW).

De trek van de **Grote Stern** bij pl. 15 was op 23-8 het sterkst: 1198 (698 naar zuid en 500 ter plaatse) in 2 uur. Die dag waren er ook ontzettend veel "**Noordse dieven**" (voornamelijk Visdieven): 2000 ter plaatse en 1196 naar zuid (in 2 uur); op de 26e vlogen er bij pl.15 nog eens 2197 naar het zuiden (alles FM).

In de Horsmeertjes zag MK op 6-8 al 2 **Zwarte Sterns** maar vanaf de 20e waren er meer met een maximum van 75 op 27-8 (FM), bij pl.15 vlogen de meeste op 25-8 voorbij: 26 dieren naar zuid.

In sommige jaren worden in de zomer al **IJsvogeltjes** gezien, ook nu: 22-8 in de 'vijver van Jochems' (MW).

Een beetje merkwaardig vind ik een foeragerende **Grote Bonte Specht** bij de Robbejager op 12-6 (AD&SD). Waar komt die vandaan? Broedvogel uit omgeving (Krim- of Molenbos, Vlieland?). Of gewoon een niet-broedende zwerver? Later vliegen er wel meer rond, zoals vanaf 3-7 geregeld in bosje Ruige Hoek (AD) en op 13-7 1 ex. De Geul (CB). De trek van piepers stelde in augustus nog niet veel voor, maar op 20-8 vloog er toch een roepende **Duinpieper**, over de Ruige Hoek (AD&SD).

Het was een slecht jaar voor de **Nachtegaal**, misschien vanwege het koude voorjaarsweer? Wel zwierf er het e.e.a. rond: 2-6 zang, 20-6 alarm en 29-7 waarschuwingsroep bij de Ruige Hoek (AD), hoewel er van broeden in de omgeving geen sprake was.

Een **Paapje** op 31-7 bij Den Hoorn (AO) wijst ongetwijfeld al op trek, hoewel bij de tuintjes het eerste ex. pas op 11-8 werd gezien (GW&MW).

De eerste **Kramsvogels** werden op 3-8 gezien: 1 in de Nederlanden (KB) en 1 langs het fietspad in de Eierlands Duinen (MW). Later nog meer (bijvoorbeeld 8-8 3 bij de tuintjes en 24-8 zelfs 5 langs het Hoornderslag, GW&MW)).

Een adult vrouwtje **Beflijster** was door het frisse weer kennelijk ook wat 'verlaat'; van 11 tot en met 13-6 fourageerde ze dagelijks bij de Ruige Hoek (AD). Nog opmerkelijker is de ringvangst van een **Koperwiek** op 12-6 bij Elzenhout (LD).

Tot 24-8 verbleef de **Spotvogel** in Den Burg (Schoorwal) (FM), bij de Ruige Hoek was hij (met uitgevlogen jongen, toen al meer dan een week weg). Wel zat daar op 21-8 een ander ex., bruine fase (AD).

In het nabije verleden was augustus de maand voor **Sperwergrasmusen**. Nu werd er maar één gezien: 19-8 1 ekj ex. langs het fietspad door de Eierlandse duinen (MW).

Op 23-6 zat plotseling een **Vuurgoudhaantje** langs de Tureluursweg te zingen (AD&SD). Omdat we het dier daarvoor niet gehoord hadden, moet het een zwerver geweest zijn.

In de nacht van 29 op 30-8 zijn de **Grauwe Vliegenvangers** (2 adulten en 2 jongen van het 2e broedsel) naar Afrika vertrokken (AD&SD). De eerste trekkende **Bonte Vliegenvanger** werd op 15-8 door MW bij de 'vijver van Jochems' opgemerkt.

Een roepend mannetje **Wielewaal** dook op 14-6 op bij de Ruige Hoek om al na een minuut naar het noorden door te vliegen (AD).

Een al sinds jaren verdwenen broedvogel is de **Grauwe Klauwier**. Er werden er dit jaar nog 2 in juni gezien (8-6 1 adult mannetje, Kerckeland, P.Raadsen en 19-6 1 ex. nabij De Geul, HWu), terwijl de 'herfst-trek' tot nu toe slechts één exemplaar opleverde: 16-8 1 jong exemplaar langs het fietspad in de Eierlands duinen (MW).

Meer bijzonder is de adulte **Rose Spreeuw** op 8-6 in de Slufter, ontdekt door EE.

Op 26-8 zag AO tussen Vinken één **Keep** in de Staatsbossen en dat is vroeg. De waarnemingen van **Sijzen** (o.a. 5 bij de Ruige Hoek op 13-6, AD) kunnen op de broedvogels slaan, zo ook enkele waarnemingen van **Kruisbekken** in juli en augustus in de Dennen (AD).

Uit een rijtje waarnemingen van **Roodmussen** (diverse waarnemers) uit het Krimbos, de camping de Krim en de 'vijver van Jochems', zou te destilleren zijn dat er in de noordkop tenminste 3 paren gebroed hebben. In de Muy is dit jaar overigens niets van broeden van deze soort bemerkt! (SBB).

Het laatste opvallende gegeven betreft een zingende **Ortolaan** op 31-7 bij de tuintjes (EF&SC).

Dank aan alle waarnemers:

CB&GB=Cees en Gerrit Boot, CB=Cees Bruin, EB=Egge Boerma, KB=Klaus Brass, MB=Martin Birkenhäger, AD=Adriaan, LD=Lieuwe en SD=Sytske Dijkse, EE=Edwin van Egmond, WE=Wilma Eelman, EF&SC=Els Feuth en Stephan Cramer, HH=Henk Hin, MK=Meindert Kikkert, BL=Bob Loos, FM=Fritsjan Maas, HM=Hannes Milder, AO=Arthur Oosterbaan, PP=Piet Postma, MS=Maarten Stoepker, GV=Gerrit Visch, GW=Giel Witte, JW=Jan Witte, MW=Marco Witte, HWu=Harry Wuis en SBB=Staatsbosbeheer .

*****
Wat betreft de volgende inlevertermijn: jullie hebben iets meer tijd, vanwege afwezigheid mag het tot uiterlijk zondag 6 november.

Adriaan Dijkse
Rommelpot 7,
1797 RN DEN HOORN, TEXEL
02220-19231 of 17741 (telefax 02220-17444).

DE SKOR ,tijdschrift van de VWG - TEXEL .

